ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΑΝΑΤΡΟΦΗ — ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ — ΓΡΑΜΜΑΤΑ — ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ

ΚΑΛΑΙ ΤΕΧΝΑΙ — ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΕΤΟΣ ΣΤ' — 1903

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΣΑΛΙΒΕΡΟΥ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ, ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

Μία πενταετία Σελ. 1 – Τὸ Σχολεῖον (κατὰ τὸν Γκυγιώ, ὑπὸ *Α Κουρτίδου)* σ. 2,17·28,40, —Τὸ μονοπώλιον τῶν διδακτικῶν βιβλίων ὑπὸ *Γ. Μπουκουβάλα* σ. 13 – Τὸ ζήτημα τῶν διδακτικῶν βιβλίων ὑπὸ Γ. Δροσίνη σ. 25 – Ὁ δημοδιδάσκαλος σ. 26 — Τὰ συνδιαιτητικὰ διδασκαλεῖα ὑπὸ Ε.Λυκούδη σ. 37 — Αἱ προσηλυτιστικαὶ σχολαὶ (ὑπόμνημα τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου) σ. 49. — Διδάσκαλος καὶ μαθητὴς ὑπὸ A. Weis Ulmenried κατὰ μετάφρασιν *Ζήση Δ. Ζαμάνη* σ. 61, 76, 87, 104. — Παιδαγωγικαὶ σκέψεις (κατὰ τὸν Kelner) ὑπὸ *Α· Π. Κ.* σ. 68,. — Τὸ ζήτημα τῶν διδακτικῶν βιβλίων ὑπὸ *Χ. Κυριακάτου* σ. 67. – Τὰ σχολεῖα καὶ ἡ Ἐθνικὴ Ἑορτὴ ὑπὸ Γ.Δροσίνη σ. 74. - Τὸ Πανεπιστήμιον, καθηγηταί, φοιτηταὶ ὑπὸ *Φιλοδήμου* σ. 86· — Ἡ Ἀγάπη τοῦ δένδρου ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 94. — Διδάσκαλοι καὶ διδασκαλεῖα ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 97· — Τὸ ἐκπαιδευτικὸν Συνέδριον καὶ ἡ Σχολικὴ Ἔκθεσις ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 109. — Ἡ μέση ἐκπαίδευσις ὑπὸ *Φ. Α. Βουτσινᾶ* σ. 110, 121. — Ἑλληνικὴ καλλιγραφία (κατὰ τὸν καθ. Ν. Γ. Πολίτην) σ. 113. Ἡ χρησιμότης τῆς κλασικῆς παιδεύσεως (κατὰ τὸν καθηγ. Τσάντο) σ. 124. — Αἱ καλαισθητικαὶ παραστάσεις τῶν μικρῶν παιδιῶν (κατὰ τὸν Trecy) σ. 133. — Ἡ γραφὴ ἐν τοῖς Δ. Σχολείοις ὑπὸ *Κ Καλλιαγκάκη* σ. 141. — Σχολικὰ ταξείδια σ. 146. — Ἡ Δημοτικὴ Ἐκπαίδευσις ἐν Βουλγαρίᾳ σ. 159, 184 — Τὸ κτίριον τοῦ σχολείου σ. 166. — Ὁ Καθολικὸς κλῆρος καὶ τὰ σχολεῖά του ὑπὸ Ε. Λυκούδη σ. 169. - Ἡ παιδαγωγία ἔργον τῆς νοημούνης καὶ τῆς ἀγαθότητος σ. 174. — Ἡ ἀνάγνωσις ὑπὸ *Γ. Μπ.* σ. 186. - Ἐπιστολὴ διδασκάλου πρὸς μαθητὰς σ. 187. — Ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκπαίδευσις καὶ αἱ πλάναι τῶν ξένων ὑπὸ Γ. *Δροσίνη* σ. 163. — Αἱ ἐπὶ προαγωγῇ ἐξετάσεις τῶν δημοδιδασκάλων ὑπὸ *Κ. Καλλιαγκάκη* σ. 198. — Ἡ παιδοκομία ἐν τῷ Δημοτ. Σχολείῳ σ. 205. — Ἀποχαιρετισμὸς πρὸς μαθητὰς ὑπὸ *Γερ. Καψάλη* σ. 208 — Τὰ σχολεῖα τοῦ Δήμου Ἀθηναίων ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ.223. – Ἡ Ἐθνικὴ σημασία τῆς Δημοτ. Ἐκπαιδεύσεως ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 241. – Ἡ ψυχολογία τοῦ παιδίου σ.242 — Τὰ καθήκοντα τῆς πολιτείας πρὸς τὸ παιδίον σ. 244. — Ἡ διδασκαλία τῶν μαθηματικῶν σ. 245. — Ἡ ᾠδικὴ εἰς τὰ σχολεῖα σ. 246. — Τὸ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 553. — Τὸ δογματικὸν πνεῦμα σ. 254. — Ἡ ἀνατροφὴ τοῦ ἀτόμου σ. 265. — Ἀμερικανικαὶ μέθοδοι διδασκαλίας σ. 266. — Ψυχοπάθειαι ἐν τῷ Σχολείῳ ὑπὸ *Α. Π. Κουρτίδου* σ. 256, 269.

ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ, ΗΘΙΚΑ

Τὸ πρόβλημα τῆς Παγκοσμίου εἰρήνης σελ. 52. — Ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ ἀρετὴ κατὰ τὸν Παῦλον Ζανὲ ὑπὸ *Α. Μαρίνου* σ. 66, 78. — Οἱ δῆθεν ἄγριοι τῆς Ἀμερικῆς ὑπὸ *Ρ. Δημητριάδου* σ. 73, 89. — Ἡ ἀρχὴ τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας κατὰ τὸν καθηγ. Λουδ. Στάιν ὑπὸ *Β. Μιχαὴλ* σ. 100, 114, 126. — Τὸ Σύμπαν, ὁ Θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος (ὑπὸ Kaeppelin κατὰ μετάφρ. *Π. Πολυμέρη* σ. 135, 140, 159, 175, 188,200,212,224,238,247,260. — Κλῖμα καὶ ἠθικὴ σ.141. — Ἀρνόλδος Μποβέ,ὁ φιλάνθρωπος Ἑλβετὸς ὑπὸ *Μ. Κέπετζη* σ. 145. — Ἡ ἐλευθερία ἐν σχέσει πρὸς τὴν πρόνοιαν κατὰ τὸν Ἰούλιον Σίμωνα ὑπὸ *Σ. Πετσάλη* σ. 171. — Καλλονὴ καὶ ἀθλιότης τοῦ βίου (κατὰ τὸν Παῦλον Ζανὲ ὑπὸ *Α. Μαρίνου* σ. 194, 208. — Τὸ Ψεῦδος ἐκ τοῦ γερμανικοῦ ὑπὸ *Β. Μιχαὴλ* σ. 220, 232. — Οἱ παλαιοὶ συμμαθηταὶ σ. 268. — Ἡ Ἀγάπη τῆς πατρίδος σ. 277.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Ροβέρτος Κραΐκ, ἀμερικανικὸν διήγημα, κατὰ μετάφρασιν *Ρ. Δημητριάδου* σελ. 8. — Ἔβαλες φωτιά – δύσκολα τὴν σβύνεις (διήγημα τοῦ Τολστόη κατὰ μετάφρασιν *Ἀγ. Κωνσταντινίδου* σ. 44 58.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

Τὸ γεφύρι ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σελ. 10 — Τὸ ἄλογο τοῦ βασιλιᾶ ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τοῦ Βίλ-

δεμβρουχ ὑπὸ *Α. Βλάχου* σ. 27.— Ἡ πατρίς, ὑπὸ *Α. Βικέλα* σ. 94.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΕΡΓΑ

Ἐκ τοῦ Κυμβελίνου, τοῦ Σαιξπήρου (κατὰ μετάφρασιν *Μ. Δαμιράλη* σελ. 10.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ

Ἡ σπουδὴ τῆς γεωργικῆς ζῳολογίας σελ. 17. — Αἱ κλωσσομηχαναὶ ὑπὸ *Γ. Δροσίνη* σ. 43. — Τὸ ὡρολόγιον τῶν π ηνῶν σ. 81. — Πῶς μολύνεται ὁ οἰκιακὸς ἀὴρ ὑπὸ *Α. Πρωτοπαπαδάκη* σ. 129.—Ἀνακαλύψεις τοῦ 19ου αἰῶνος ὑπὸ *Κ. Μελᾶ* σ. 271. — Τὰ ῥεύματα τῆς Μεσογείου. σ. 273. – Τὸ φῶς τοῦ μέλλοντος σ. 280.

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ἡ λύσις τοῦ γλωσσικοῦ ζητήματας ἐν Ῥωσίᾳ ὑπὸ *Ν. Εὐσταθίου* σελ. 6. – Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. Λογοδοσία τοῦ Συμβουλίου σελ. 14. Ἡ Ναυτικὴ ἱστορία ὑπὸ *Κ. Ῥάδου* σ. 21.—Ἡ παλιννόστησις τοῦ μεταναστου ὑπὸ *Ε. Λυκούδη* σ. 53. — Ὁ ἐν Σαλαμῖνι Σύνδεσμος Ἅγιος Λαυρέντιος ὑπὸ *Σ. Στουμαΐτου* σ. 54.—Ἡ ἀνατροφὴ τῶν ἡρώων (κατὰ τὸν Κίγκξλεῦ ὑπὸ *Μ. Κωνσταντινίδου*) σ. 82. — Ἡ μνήμη (κατὰ τὸν Λεγκουβὲ) σ. 91. — Μία σχολικὴ Πρωτομαγιὰ ὑπὸ *Γ. Π. Κοκκίνη* σελ. 106.—Αἱ περιπέτειαι τῶν μεταναστῶν ὑπὸ *Ε. Λυκούδη* σ. 152. — Ἓν γιγάντιον Ξενοδοχεῖον τῆς Ν. Ὑόρκης σ. 164. — Μία ἐπίσκεψις εἰς Ἀμφίπολιν ὑπὸ *Ν. Δ. Βασικύρου* σ. 180.—Διάλεξις περὶ Μακεδονίας ὑπὸ *Γ. Μπουκουβάλα* σ. 217, 229.— Ὁ οἶκος τοῦ Οὐασιγκτῶνος ὑπὸ *Α. Κουρτίδου* σ. 249.— Θεόδωρος Μόμμσεν ὑπὸ *Ν. Δ. Γιαννουλάτου* σ. 258.— Τὸ ἐκπαιδευτικὸν συνέδριον· γνώμη ἐπαρχιώτου δημοδιδασκάλου ὑπὸ *Χαρ. Κυριακάτου* σ. 279.

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Αἱ πρόοδοι μιᾶς δεκαετίας σελ. 11.—Ἡ βιομηχανία τῶν παιδικῶν παιγνιδίων σ. 22. - Ἡ γεωγραφία κατὰ τὸ 1902 σ. 34. — Ἔκθεσις ἐφευρέσεων σ. 83.—Ὁ ἠλεκτρισμὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος σ. 118. — Τὸ ῥάδιον σ. 154 — Ἡ γῆ μας σ. 190.—Ὁ τάφος ἑνὸς Φαραὼ σ. 203.— Ἀριθμητικὰ παράδοξα σ. 262. — Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος σ. 274.— Τὸ παγκόσμιον ναυτικὸν σ. 281.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Σελ. 11, 35. 107, 119, 143, 191, 204.

ΓΝΩΜΑΙ ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Σελ. 12, 23, 35, 47, 60, 71, 95, 107, 119, 131, 143, 155, 191, 204, 215, 227, 239, 251, 263, 274, 282.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Σελ. 12, 23, 35,48, 60, 71, 84, 96, 107, 120, 131, 143, 155, 168, 180, 191, 204, 215, 227, 239, 251, 263, 275, 283.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Σελ. 72.

Ετος ΣΤ' —1903 Αρ. 1 1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ

ΕΘΝΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

ΜΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ

Ἡ *Ἐθνικὴ Ἀγωγὴ* συνεπλήρωσε πενταετῆ βίον.

Ἱδρυθεῖσα μετὰ τὸν ἀτυχῆ πόλεμον τοῦ 1897 ὡς πρόγραμμα αὐτῆς ἔταξε τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἔθνους διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ πνευτικῆς ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ.

Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τῆς *Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς* ἀνεγράφοντο πλὴν ἄλλων καὶ τὰ ἑξῆς:

«Πρὸς τὸ Σχολεῖον ἐστράφη πάντοτε ἡ προσοχὴ τῶν μεγάλων ἐθνικῶν ἀναμορφωτῶν καὶ τὸ Σχολεῖον ἀπεδείχθη ὁ κάλλιστος ἀγρὸς τῆς ἐθνικῆς ἀναγεννήσεως μετὰ τὴν ταλαιπωρίαν, τὴν ἐξασθένησιν καὶ τὴν συμφοράν.»

Καὶ κατωτέρω: «Ἐνισχύοντες τὰ ἑλληνικὰ ἤθη καὶ τὰς τιμίας παραδόσεις τῶν πατέρων ἡμῶν ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, μορφοῦντες ἰδίως ὡς οἷόν τε τέλειον τὸ Σχολεῖον, ἐπαγρυπνοῦντες ἐπὶ τῆς ὑγιοῦς διαπλάσεως τῆς κοινωνίας, θὰ κατορθώσωμεν, καὶ ἡμεῖς, βραδέως ἴσως ἀλλ' ἀσφαλῶς, νὰ καταστήσωμεν τὴν Ἑλλάδα ἔθνος πολιτῶν κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς πεφωτισμένων. ἔθνος ἑδραιοῦν τὴν ὑπόστασίν του ὄχι ἐπὶ σαθρῶν ὑλικῶν βάσεων, ἀλλ' ἐπὶ τῶν γρανιτωδῶν βάθρων τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς ὑπεροχῆς.»

Ἂν τὸ ἀρχικὸν πρόγραμμά της πιστῶς ἠκολούθησε καὶ ἂν τὸν σκοπὸν αὐτῆς εὐστόχως ἐπεδίωξε δύνανται νὰ μαρτυρήσουν οἱ τακτικοὶ αὐτῆς ἀναγνῶσται.

Τὸν ἀγῶνα πρωτίστως ἐνέτεινεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ βελτίωσιν τῆς λαϊκῆς παιδεύσεως, προσπαθήσασα καὶ τοῦ δημοτικοῦ σχολείου τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν νὰ καταδείξῃ καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ νὰ ὑψώσῃ εἰς τὴν προσήκουσαν περιωπήν.

Οἱ πέντε τόμοι τῆς *Ἐθνικῆς Ἀγωγῆς*, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν σειρὰν τῶν ἐτῶν 1898—1902 ἀποτελοῦν ἀληθῆ ἐκπαιδευτικὴν καὶ παιδαγωγικὴν ἐγκυκλοπαιδείαν. Ἀναρίθμητα εἶνε τὰ ἐπίκαιρα ζητήματα, ὅσα ἐπραγματεύθησαν ἐπίλεκτοι αὐτῆς συνεργάται, πᾶν δ' ὅ,τι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐνδιαφέρῃ ἡμᾶς μετεφράσθη ἢ ἐσταχυολογήθη ἐκ ξένων δημοσιευμάτων. Ἀφ' ἑτέρου ἐλήφθη φροντὶς ὅπως ποικίλλωνται τὰ περιεχόμενα καὶ διὰ παντοίων ἀναγνωσμάτων, μὴ συνεχομένων μὲν στενῶς πρὸς τὸν κύριον σκοπόν, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀφισταμένων τούτου.

Διότι ἡ *Ἐθνικὴ Ἀγωγή*, προωρισμένη νὰ χρησιμεύῃ ἰδίως ὡς ὄργανον τῶν διδασκάλων καὶ τῶν ἀρεσκομένων εἰς παιδαγωγικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ ἀναγνώσματα δὲν ἔκρινεν ὅτι πρέπει νὰ περιορίσῃ τὸν κύκλον τῶν γνώσεων καὶ τῶν μελετῶν αὐτῶν ἐντὸς τῶν ἀφορώντων μόνον εἰς τὴν ἀνατροφὴν καὶ εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὅτι πρέπει νὰ τὸν ἐπεκτείνῃ ἐν μέτρῳ καὶ καθ' ὅλον τὸ ἀπέραντον ἐπίπεδον τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων.

Ἀπὸ τὴν *Ἐθνικὴν Ἀγωγὴν* δὲν ἔλειψαν οὔτε αἱ ἱστορικαὶ μελέται οὔτε τὰ ἐπιστημονικὰ ἄρθρα, οὔτε αἱ καλλιτεχνικαὶ διατριβαὶ οὔτε τὰ προϊόντα τῆς λογοτεχνίας οὔτε τὰ χρονικὰ τῆς παγκοσμίου ζωῆς.

Ἀλλ' ὡς κύριος κορμὸς τοῦ περιοδικοῦ ἀπέμεινε πάντοτε ἡ ἀνατροφὴ καὶ ἡ ἐκπαίδευσις, τὰ δὲ λοιπὰ ἦσαν μόνον κλάδοι, βλαστοὶ καὶ φύλλα.

Ἡ *Ἐθνικὴ Ἀγωγή*, συμπληροῦσα αἰσίως πενταετῆ βίον, στρέφει εὐχαρίστως τὸ βλέμμα πρὸς τὰ ὀπίσω καὶ βλέπει πραγματωθέντα τινὰ ἐξ ὅσων ἀνέγραψεν ἐν τῷ προγράμματι αὐτῆς καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων κατὰ δύναμιν διὰ τοῦ λόγου εἰργάσθη.

Τοιαῦτα εἶνε : ἡ ἔκδοσις καὶ διασπορὰ βιβλίων πρὸς φωτισμὸν τοῦ λαοῦ διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων Συλλόγου — ἡ ἀνέγερσις Διδασκαλείου διὰ τῆς γενναιοδωρίας τοῦ κ. Μαρασλῆ — ἡ διδασκαλία τῶν καθηκόντων τοῦ πολίτου εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα — ἡ ἵδρυσις σκοπευτικῆς ἑταιρείας καὶ ἄλλα.

Εἰσερχομένη εἰς τὸ ἕκτον ἔτος ἡ *Ἐθνικὴ Ἀγωγὴ* θέλει ἐξακολουθήσῃ ἀπαρεγκλίτως τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐν πλήρει πεποιθήσει ὅτι ἐπιτελεῖ ἔργον ἀληθῶς ἐθνωφελές.

Ἐπὶ τούτοις ἀπευθύνει ἐνθέρμους εὐχαριστίας πρὸς πάντας, ὅσοι συνετέλεσαν καὶ συντελοῦσιν εἰς μείζονα ἐπιτυχίαν τοῦ σκοποῦ αὐτῆς διὰ τῆς ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀρωγῆς των, καὶ ἐπικαλεῖται τὴν ἀδελφικὴν σύμπραξιν αὐτῶν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι.

Ἀπὸ τὸ περὶ Ἀγωγῆς καὶ Κληρονομικότητος διάσημον σύγγραμμα τοῦ Γάλλου φιλοσόφου Γκυγιώ, ἀπὸ τὸ ὁποῖον καὶ ἄλλα κεφάλαια ἐδημοσιεύθησαν ἤδη εἰς τὴν «Ἐθνικὴν Ἀγωγὴν» ἐλήφθη καὶ τὸ κάτωθι κατ' ἐξοχὴν ἐνδιαφέρον τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας. Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Ἡ στοιχειώδης παίδευσις ἀποτείνεται εἰς τὸ πλῆθος, τὸ ἀποτελοῦν τὸ θεμελιῶδες μέρος τοῦ ἔθνους, τὸ ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν διατηρούμενον μετὰ τῶν προσόντων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων αὐτοῦ· σπουδαῖον λοιπὸν εἶνε νὰ ἐπιδράσωμεν ἐπωφελῶς ἐπὶ τῶν βαθέων τούτων στρωμάτων. Ἐνταῦθα πρέπει πρὸ πάντων, κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Μοντεσκίου, ν' ἀποκτήσωμεν «κεφαλὸς καλὰ μορφωμένας» καὶ ὄχι «πολὺ γεμισμένας»· πρέπει δέ, πρέπει πρὸ πάντων ν' ἀποκτήσωμεν καρδίας ἐξημερωμένας.

Ἡ δικαστικὴ στατιστικὴ εἶχεν ἐξακριβώσει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, ἐπὶ ἑκατὸν ἐγκληματιῶν ἑξήκοντα καὶ ἕνα ἀγράμματους καὶ τριάκοντα ἐννέα τυχόντας ποιᾶς τινος μορφώσεως. Πρὸ τοιαύτης ἀναλογίας ἀγραμμάτων ἐνόμισεν ἡ στατιστικὴ ὅτι ἡ ἀμάθεια εἶνε ἡ κυρία αἰτία τῆς ἐγκληματικότητος καὶ κατεβλήθη προσπάθεια νὰ διαδοθῇ ἡ στοιχειώδης παίδευσις. Σήμερον ὅτε ἡ παίδευσις εἶνε ὑποχρεωτική, τὸ ἀποτέλεσμα ἀνεστράφη: ἐπὶ ἑκατὸν ἐγκληματιῶν ἑβδομήκοντα εἶνε ἐγγράμματοι. Ἠναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ ὁμολογήσωσιν ὅτι ἡ μεγάλη ἢ μικρὰ ἀναλογία τῶν ἀμαθῶν μεταξὺ τῶν ἐγκληματιῶν προέρχεται ἀπὸ τὴν μεγαλειτέραν ἢ μικροτέραν ἀμάθειαν τοῦ πλήθους καὶ ὄχι ἐκ μόνης τῆς διαφθειρούσης τὴν ἠθικότητα ἀμαθείας. Συγγραφεῖς τινες ὡς ὁ Ταρδ φρονοῦσιν ὅτι μόνη ἡ ἀνωτέρα παίδευσις εἶνε ἐπαρκῶς ἰσχυρὰ ν' ἀνυψώσῃ τὸ πνεῦμα εἰς περιωπήν, ἐν τῇ ὁποίᾳ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ παραχθῇ ἡ ἰδέα τοῦ ἐγκλήματος. Ἀντετάχθη εἰς αὐτὸν ὅτι, ἂν ἐκ τῶν ἐγκληματιῶν ὀλίγοι εἶνε οἱ ἀληθῶς παιδευθέντες, αἰτία τούτου εἶνε ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, ὅπως ἀποκτήσῃ τις πραγματικὴν παίδευσιν, πρέπει νὰ ἔχῃ ἤδη πόρους τινὰς ἐξ ἰδίων, μετὰ δὲ τῆς ἀνέσεως πολλοὶ πειρασμοὶ ἐξαφανίζονται· πλὴν δὲ τούτου ἡ ἀνωτέρα παίδευσις ἀποτελεῖ καθ' ἑαυτὴν πόρον ζωῆς. Ἂν ἡ αὐτὴ ἐπιστημονικὴ παίδευσις παρείχετο εἰς ὅλους, θὰ ἐβλέπομεν πιθανῶς τὴν στατιστικὴν ν' ἀναγράφῃ πληθὺν ἐγκληματιῶν ἐγγραμμάτων, καὶ ἐπικινδυνωτάτων μάλιστα.

Δυνάμεθα ἄλλως νὰ προσθέσωμεν ὅτι πρὸ πεντηκονταετίας ἐπὶ 100 ἐγκληματιῶν δύο μόνον εἶχον λάβει ἀνωτέραν παίδευσιν· σήμερον ἡ ἀναλογία εἶνε τέσσαρες καὶ θ' αὐξήσῃ ἀναμφιβόλως. Ὅπως τὸ παρετήρει ἤδη ὁ Σωκράτης, τὸ μόνον μέσον διὰ τοῦ ὁποίου δυνόμεθα νὰ ἐμποδίσωμεν τὰ γράμματα νὰ γείνωσιν ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας τῶν ἐγκληματιῶν εἶνε ν' ἀναπτύξωμεν μᾶλλον τὴν ἠθικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἀγωγὴν ἢ τὴν πνευματικὴν καὶ ἐπιστημονικήν, νὰ μὴ ἀποκλείωμεν τῆς δευτέρας τὴν πρώτην καὶ νὰ μὴ νομίζωμεν ὅτι ἡ γνῶσις τῶν θετικῶν γεγονότων καὶ ἀληθειῶν δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸ συναίσθημα ἐν τῇ καλῇ ἀγωγῇ.

Ἡ κατάχρησις τῆς ἀποκλειστικῆς διανοητικῆς παιδεύσεως, ὄχι μόνον δὲν μορφώνει τὸ ἦθος πάντοτε, ἀλλὰ συχνὰ ἀπολήγει εἰς τὴν παρασκευὴν ἀνθρώπων ἀνικάνων νὰ προσαρμοσθῶσι πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ δυσαρεστημένων. Ἂν τὸ παιδίον, ἀνδρωθέν, δὲν ἐπιτυγχάνει ὅ,τι ἐφιλοδόξει, μέμφεται τὴν κοινωνίαν, κατακρίνει τὴν κακὴν αὐτῆς διοργάνωσιν· τοῦ λοιποῦ θὰ βλέπῃ τὰ πάντα ἄθλια καὶ θὰ μισήσῃ τοὺς πάντας. Ἂν εἶνε ἀσθενὴς καὶ ἐξηντλημένος, θὰ καταταχθῇ εἰς τὸ λεγόμενον τάγμα τῶν *ἐγκαρτερούντων*, ἐκείνων οἵτινες ἔκυψαν τὴν κεφαλήν, διότι δὲν ἠσθάνοντο τὴν δύναμιν νὰ ἐπαναστατήσωσι, ἀλλ' εἶνε πάντοτε ἕτοιμοι νὰ βοηθήσωσι τοὺς ἐπαναστάτας, ὅταν οὗτοι ἐπιχειρήσωσι τὴν πρώτην ἔφοδον. Ἂν οἱ δεύτεροι πράξουν τὸ κακόν, δὲν θὰ τοὺς ἐμποδίσωσιν οἱ πρῶτοι· καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἔχουσι συμφέρον εἰς τὰς ἐπαναστάσεις καὶ οἱ μὴ τολμῶντες νὰ δώσωσι τὸ σύνθημα τῆς ἐξεγέρσεως δὲν θὰ συντελέσωσι βέβαια εἰς καταστολὴν αὐτῆς.

Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς τόσον βραχείας βασιλείας του ὁ Αὐτοκράτωρ Φρειδερῖκος ὁ Γ' ἔγραφε πρὸς τὸν Βίσμαρκ· «Φρονῶ ὅτι τὸ ζήτημα τῆς μερίμνης ἡμῶν περὶ τῆς ἀγωγῆς τῆς νεότητος συνδέεται στενῶς πρὸς τὰ κοινωνικὰ ζητήματα. Ἀγωγὴ ὑψηλοτέρα δέον νὰ καταστῇ προσιτὴ εἰς στρώματα ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον εὐρύτερα· ἀλλὰ πρέπει ν' ἀποφύγωμεν ὅπως ἡ ἡμιπαίδευσις παραγάγῃ σοβαροὺς κινδύνους καὶ δημιουργήσῃ ἀξιώσεις βίου, τὰς ὁποίας αἱ δυνάμεις τῆς χώρας δὲν ἐπαρκοῦσι νὰ πληρώσωσι. Ν' ἀποφύγωμεν ἐπίσης καὶ τὴν ἀποκλειστικὴν ἐνίσχυσιν τῆς μαθήσεως, παραμελουμένης τῆς ἠθικῆς ἀποστολῆς αὐτῆς». Πράγματι δέ, τὸ κύριον ἐν τῇ σχολῇ εἶνε ἡ ἠθικὴ καὶ ἀστικὴ διδασκαλία, ἢ μᾶλλον παιδαγωγοῦσα.

Ἂν ἡ παίδευσις δέον νὰ εἶνε πρὸ παντὸς *ἠθική*, εἶνε δυνατὸν νὰ διδάξωμεν μεθοδικῶς τὴν ἐπιστήμην τοῦ ἤθους; Ἡ ἠθικὴ δι' ἡμᾶς εἶνε ἐν μέρει μὲν θετική, ἐν μέρει δὲ στοχαστική, ἐπιστήμη εἰκασίας. Ἐν τῷ θετικῷ μέρει ὑπάρχει ἓν θεμελιῶδες θεώρημα, τὸ ὁποῖον, καθ' ἡμᾶς, εἶνε ἡ βάσις τῆς ἠθικῆς διδασκαλίας. Τὸ θεώρημα τοῦτο εἶνε ἡ *συσχέτισις μεταξὺ τῆς ἐντάσεως τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐπεκτάσεως αὐτῆς πρὸς τοὺς ἄλλους*. Τοῦτο ὀνομάζομεν *ἠθικὴν γονιμότητα*,

Ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς ἐντάσεώς της, ἡ ζωὴ τείνει νὰ ἐκχειλίσῃ πρὸς τὰ ἔξω, νὰ διαδοθῇ, νὰ καταναλωθῇ καὶ καταναλισκομένη ν' αὐξήσῃ· διότι νόμος τῆς ζωῆς εἶνε νὰ διατηρῇ ἑαυτὴν μόνον διδομένη, νὰ πλουτίζηται σπαταλῶσα ἑαυτήν. Ὁ νόμος οὗτος εἶνε ἀληθὴς καὶ διὰ τὴν φυσικὴν ζωήν, ἥτις ἐν τούτοις εἶνε ἡ μάλιστα φίλαυτος, ἡ μάλιστα ἀποκεκλεισμένη, καὶ ἡ μάλιστα κατὰ τὸ φαινόμενον συγκεντρωμένη ἐν τῷ ἐγώ. Ὅλαι αἱ φυσικαὶ λειτουργίαι ἀπολήγουσιν οὐχ ἧττον εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο τέρμα: κατανάλωσις, κίνησις πρὸς τὰ ἔξω, ἐπέκτασις. Ἡ ἐπαύξησις τῆς θρέψεως τείνει ν' ἀφυπνίσῃ τὴν ἀνάγκην νὰ μεταδώσωμεν τὴν ὕπαρξιν ἡμῶν εἰς ἄλλην ὕπαρξιν· ἡ ἀναπνοὴ καὶ ἡ κυκλοφορία ἀπαιτοῦσι κίνησιν καὶ ἄσκησιν, δηλαδὴ ἐξωτερικὴν κατανάλωσιν: πᾶσα ῥωμαλέα καὶ ἔντονος ζωὴ ἔχει ἀνάγκην δράσεως.

Προκειμένου περὶ τῆς ψυχικῆς ζωῆς, ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπεκτάσεως εἶνε ἀκόμη ζωηροτέρα, ἐν τῷ κύκλῳ δὲ τούτῳ ἡ ἀληθὴς ἐπέκτασις εἶνε ἡ γινομένη πρὸς τὸν ἄλλον, ἔτι μᾶλλον διὰ τὸν ἄλλον. Ἡ ἁρμονία τῶν δυνάμεων εἶνε πράγματι τὸ μόνον μέσον ἢ τὸ ἄριστον ὅπως διατηρήσωμεν τὴν ἔντασίν των. Πᾶς ἀνταγωνισμὸς εἶνε ἐκμηδένισις τῶν δυνάμεων· ἡ χρῆσις τῆς ἐνεργείας κατὰ τοῦ ἄλλου τὴν κατατρίβει ἐν τέλει καὶ ἐλαττώνει ἡμᾶς αὐτούς· ἀφαιροῦμεν ἀπὸ τὴν εὐτυχίαν μας ὅ,τι παρέχομεν εἰς τὴν φιλοδοξίαν μας. Ὑψίστη δραστηριότης εἶνε ἡ ἐνασκουμένη ὄχι μόνον ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ ἐν φροντίδι περὶ τῶν ἄλλων.

Ἐξ ὅλων τῶν θεωριῶν περὶ τῶν ἀρχῶν τῆς ἠθικῆς, αἵτινες μόναι ὑπόκεινται εἰς σοβαρὰν συζήτησιν, δυνάμεθα νὰ ἐξαγάγωμεν κοινάς τινας ἰδέας καὶ νὰ καταστήσωμεν αὐτὰς ἀντικείμενον διδασκαλίας ἢ φιλολογικῆς διαδόσεως. Πᾶσαι αἱ ἠθικαὶ θεωρίαι, καὶ κατὰ τὴν ἀφετηρίαν αὐτῶν αἱ μάλιστα σκεπτικαὶ ἢ φίλαυτοι, ἀπέληξαν εἰς τὴν διαβεβαίωσιν τοῦ γεγονότος ὅτι τὸ ἄτομον δὲν δύναται νὰ ζήσῃ ἀποκλειστικῶς ἀφ' ἑαυτοῦ, ὅτι ὁ ἐγωισμὸς εἶνε στένωσις τῆς σφαίρας τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, ἀλλοιῶν ἐπὶ τέλους καὶ πτωχύνων αὐτὴν τὴν δραστηριότητα ἡμῶν. Τὸ ἐν τῷ βάθει πάσης ἀνθρωπίνης ἠθικῆς συναίσθημα εἶνε πάντοτε τὸ συναίσθημα τῆς γενναιοφροσύνης· καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ συστήματα τοῦ Ἐπικούρου καὶ τοῦ Βένθαμ καθίστανται κατ' οὐσίαν γενναιόφρονα καὶ φιλανθρωπικά. Τὸ πνεῦμα τοῦτο τῆς γενναιοφροσύνης τὸ συμφυὲς εἰς πᾶσαν ἠθικὴν δύναται καὶ ὀφείλει ἀείποτε νὰ προσπαθῇ νὰ ἐξάγῃ καὶ νὰ ἐμβάλλῃ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ἀκροατῶν του.

Ἀγνότατον εἶνε τὸ ἠθικὸν συναίσθημα, ὅταν πράττωμεν τὸ ἀγαθὸν χάριν αὐτοῦ τοῦ ἀγαθοῦ. Εἰς τὸν λέγοντα ὅτι τὸ ἰδεῶδες τοῦτο εἶνε χιμαιρικόν, ἐπειδὴ εἶνε τόσον ὑψηλόν, ἀπαντῶμεν ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ἰδανικοῦ πρὸς πραγμάτωσιν αὐτοῦ θὰ γείνῃ τόσῳ μεγαλειτέρα εἰς τὰς μελλούσας κοινωνίας ὅσῳ ὑψηλότερον θὰ κεῖται τὸ ἰδανικὸν τοῦτο. Οἱ Σῖναι, οἵτινες διακρίνονται διὰ τὴν ἀκριβῆ παρατήρησίν των, ἔχουσι τὴν ἑξῆς παροιμίαν: «Ὅποιος νοιώθει εὐχαρίστησι γιὰ τὸ κακὸν καὶ λυπᾶται γιὰ τὸ καλό, εἶνε ἀκόμα ἀρχάριος καὶ εἰς τὸ ἕνα καὶ εἰς τὸ ἄλλο». Ὁ σκοπὸς τῆς ἠθικῆς ἀγωγῆς εἶνε νὰ κατορθώσωμεν ὅπως τὰ παιδία εὑρίσκωσι τέρψιν μὲν ἐν τῇ ἀρετῇ, δυσαρέσκειαν δὲ ἐν τῷ σφάλματι. Δὲν πρέπει πρὸ πάντων νὰ διδάσκωμεν τὴν *ὠφέλειαν* τοῦ ἀγαθοῦ, ἀλλὰ τὸ *κάλλος* αὐτοῦ, ἕνεκα τοῦ ὁποίου τὸ ἀγαθὸν παρέχει ἀφ' ἑαυτοῦ ἄμεσον ἀπόλαυσιν.

Ἡ ὠφελιματικὴ σχολὴ θέλουσα νὰ θεμελιώσῃ τὴν ἠθικὴν ἀγωγὴν ἐπὶ τῆς μιμήσεως τῶν παραδειγμάτων, ἐπὶ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ὠφελιμότητος καὶ τῶν ἐνεργῶν ἀποτελεσμάτων τῆς *φιλαλληλίας*, ἐλαττώνει ἐν τῷ παιδίῳ τὸ ἀληθῶς ἠθικὸν πνεῦμα, ἀφαιροῦσα τὴν δύναμιν τοῦ πράττειν τὸ ἀγαθὸν δι' αὐτὸ τὸ ἀγαθόν, ἀνεξαρτήτως τοῦ τί οἱ ἄλλοι ἔπραξαν, πράττουσι καὶ θὰ πράξωσι.

Ὁ Κάντιος προεῖδεν ἐκ τῶν προτέρων, φαίνεται, τὴν ἀγγλικὴν παιδαγωγίαν, ἐπακολούθημα καὶ ἐφαρμογὴν τῆς ἀγγλικῆς ψυχολογίας· ἐξετάζων διατί τὰ ἠθικὰ συγγράμματα, καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ δεικνύοντα διὰ πλείστων παραδειγμάτων τὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα τοῦ ἀγαθοῦ, ἀσκοῦσιν ἐν τούτοις τόσον ὀλίγην ἐπίδρασιν, ἠρώτα μήπως τὸ ἀτελεσφόρητον αὐτῶν προέρχεται ἐκ τοῦ κράματος τοῦ ἰδανικοῦ τοῦ ἀγαθοῦ μετὰ στοιχείων ξένων. «Οἱ ἠθικολόγοι, λέγει, οὐδέποτε ἐπεχείρησαν νὰ ἀναγάγωσι τὰ διανοήματά των εἰς τὴν καθαρωτέραν των ἔκφρασιν· ζητοῦντες πανταχοῦ, μετὰ τῆς ἀρίστης προθέσεως, τὰ *ἐλατήρια* τοῦ ἠθικοῦ ἀγαθοῦ, διαφθείρουν τὸ φάρμακον τὸ ὁποῖον ἐπιθυμοῦσι νὰ καταστήσωσι τελεσφόρον. Πράγματι, ἡ κοινοτάτη παρατήρησις ἀποδεικνύει ὅτι ἂν προσαγάγωσιν εἰς ἡμᾶς ἔντιμον πρᾶξιν ἀπηλλαγμένην παντὸς ἐπιλογισμοῦ συμφέροντος ἐν τούτῳ τῷ κόσμῳ ἢ τῷ ἄλλῳ, καθ' ἣν ὁ πράξας ἐδέησε νὰ παλαίσῃ ἐναντίον τῶν στερήσεων τῆς ἐνδείας καὶ τῆς γοητείας τοῦ πλούτου, καὶ ἀφ' ἑτέρου πρᾶξίν τινα ὁμοίαν πρὸς τὴν προηγουμένην, ἀλλ' εἰς τὴν ὁποίαν συνέδραμον, ἔστω καὶ ἐλαφρῶς, ἐλατήρια ξένα, ἡ πρώτη ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν δευτέραν καὶ τὴν ἐπισκοτίζει. Καὶ αὐτὰ τὰ παιδία εὐθὺς ὡς φθάσωσιν εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ λογικοῦ αἰσθάνονται τὸ συναίσθημα τοῦτο, δὲν πρέπει δὲ νὰ διδάξωμεν αὐτὰ τὸ καθηκόν των κατ' ἄλλον τρόπον. Ἡ ἠθικότης τόσῳ μεγαλειτέραν δύναμιν ἔχει ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ὅσῳ καθαρωτέραν τὴν δεικνύομεν πρὸς αὐτήν.

Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος αἱ θρησκεῖαι ἐνέχουσιν ἠθικὴν χρησιμότητα καὶ δὲν φρονοῦμεν ὅτι πρέπει νὰ κηρύξωμεν τὸν πόλεμον κατ' αὐτῶν. Ἀποτελοῦσιν ἓν τῶν στοιχείων, τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουσι τὸ κοινωνικὸν οἰκοδόμημα νὰ ἐξαρθρωθῇ καὶ καταρρεύσῃ, οὐδόλως δὲ δικαιούμεθα νὰ περιφρονῶμεν πᾶν ὅ,τι ἀποτελεῖ ἐνωτικὴν δύναμιν ... ὁ ἀντιθρησκευτικὸς φανατισμὸς ἐμβάλλει, ἄλλως, ἐπίσης εἰς σοβαροὺς κινδύνους, ὡς καὶ ὁ θρησκευτικὸς φανατισμός· διὰ τοῦτο τὸ κράτος ὅπως προφυλάξῃ τὰ παιδία καὶ ἀπὸ τούτων καὶ ἀπὸ τῶν ἄλλων κινδύνων ὀφείλει νὰ ἔχῃ τὴν ἀνωτάτην διεύθυνσιν τῆς στοιχειώδους παιδεύσεως. Τὸ κράτος δὲν δύναται, δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀδιαφορήσῃ πρὸς τὰ ζητήματα ταῦτα. Τὸ πρώτιστον μέρος τῆς πολιτικῆς, εἶπεν ὀρθῶς ὁ Μισελέ, εἶνε ἡ ἀγωγή, τὸ δεύτερον ἡ ἀγωγή, τὸ τρίτον ἡ ἀγωγή. Μόνη ἡ μεσολάβησις τοῦ κράτους δύναται νὰ ἐμποδίσῃ τὸ ν' ἀνατραφῇ ἡ νεότης τῆς χώρας ἐν στενῇ μονομερεῖ ἀγωγῇ, αὐτὸ μόνον δύναται νὰ διατηρήσῃ τὰς καλλιτέρας ἐθνικὰς παραδόσεις, ν' ἀντιστῇ εἰς πᾶσαν ἀγωγὴν καταδήλως ἀντιπατριωτικὴν ἢ ἀνήθικον.

Ἐν ἑνὶ λόγῳ ἔχει ἀποστολὴν νὰ μεταδώσῃ εἰς τὴν νέαν γενεὰν τὴν κληρονομίαν, τὴν ὁποίαν ἐκληροδότησαν εἰς ἡμᾶς οἱ παρελθόντες αἰῶνες, τοὺς φιλολογικούς, ἐπιστημονικούς, καλλιτεχνικοὺς θησαυρούς, τοὺς ὁποίους οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἀπέκτησαν διὰ τόσων προσπαθειῶν. «Ἡ συνέχεια τῆς ἐθνικῆς παραδόσεως, λέγει ὁ Roehrich ἐν τῷ περὶ ἀγωγῆς κατὰ τὸν Ἔρβαρτον ἔργῳ του, εἶνε ὁ ἀληθὴς ὅρος τῆς προόδου, ἡ ἀνεξάντλητος πηγὴ φιλοπατρίας πεφωτισμένης καὶ γονίμου. Εἶνε λοιπὸν φόβος, ἂν ἡ ἐθνικὴ ἀγωγὴ ἦτο ἐγκαταλελειμμένη εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ἀρχεβουλίαν, μήπως μέριμναι ταπινῶς συμφερεντοδιωκτικαί, ἡ ἔλλειψις ὁρίζοντος ἐπαρκῶς εὐρέος καὶ ἄλλα αἴτια, συνεργήσωσιν εἰς σύντριψιν τοῦ ἐνδόξου δεσμοῦ, ὅστις ἑνώνει ἡμᾶς μετὰ τοῦ παρελθόντος. Τὸ μόνον μέσον δι' οὗ δυνάμεθα ν' ἀποφύγωμεν τὰς ψηλαφήσεις τῆς ἀπειρίας, τὰς πλάνας καὶ τὰ λάθη τῶν προγενεστέρων μας, εἶνε νὰ μελετήσωμεν αὐτούς· πρόοδος δὲν εἶνε δυνατὴ ἐκεῖ ὅπου οἱ ἄνθρωποι ἀπαξιοῦσι νὰ ὠφεληθῶσιν ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ παρελθόντος.» Τὸ κράτος ἐπίσης ὀφείλει νὰ τηρήσῃ εἰς ὕψος τι τὸ ἐπίπεδον τῶν σπουδῶν, νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαφύλαξιν τῶν ἀγαθῶν καὶ ἰσχυρῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, νὰ μεριμνᾷ ὅπως ὅ,τι μέγα καὶ ὡραῖον παρουσιάζει ὁ πολιτισμὸς ἡμῶν μεταδοθῇ εἰς τὰς μελλούσας γενεάς.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἠθέλησαν νὰ ὑποκαταστήσωσι τὴν κοινότητα εἰς τὸ Κράτος καὶ νὰ ἀπονείμωσιν εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα τοῦ διευθύνειν ἐντελῶς κατ' ἀρέσκειαν τὰ σχολεῖα τῆς δικαιοδοσίας της. Ἀλλ' εὐλόγως ἀντετάχθη εἰς τὴν ἀξίωσιν ταύτην ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν κοινοτήτων τῆς Γαλλίας, καὶ ἐκ θεμελίων ἂν μεταρρυθμισθῶσι, θὰ εἶνε ἀνίκανοι νὰ ἱδρύσωσι σοβαρὰν διδασκαλίαν. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θὰ ἐνεπιστεύοντο τὴν ἀγωγὴν τῆς νεολαίας εἴτε εἰς νοήμονας ἀλλ' ἀπείρους νεωτεριστὰς εἴτε εἰς ἀγύρτας· ἄλλοτε μὲν εἰς τὰ καλογηρικὰ τάγματα, ἄλλοτε δὲ εἰς ἀντιθρησκευτικὰς ὁμάδας. Ὅσαι κινότητες θὰ ἐνέμενον ἁπλῶς εἰς τὴν πεπατημένην σχολικὴν ὁδὸν θὰ ἐξετίθεντο ὀλιγώτερον εἰς διάψευσιν τῶν ἐλπίδων των. Ἡ νεότης τόπου τινὸς εἶνε τὸ καύχημά του καὶ ὁ πλοῦτός του· δὲν ἐπιτρέπεται νὰ παραδώσωμεν αὐτὴν εἰς τὰς χεῖρας ἐκείνων, οἵτινες σκοποῦσι νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὴν ὡς ἀντικείμενον πειραματισμοῦ in anima vili ἢ ὡς ὄργανον τῆς πολιτικῆς αὐτῶν. Δὲν δύναται ν' ἀνεχθῇ τὸ Κράτος νὰ διακανονισθῇ τὸ μέλλον ὁλοκλήρου γενεᾶς ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων οἱασδήποτε πολιτικῆς μερίδος· πρέπει νὰ διαφυλάξῃ τὴν ὑψηλὴν ἀμεροληψίαν καὶ ἀφιλοκέρδειαν τῶν σπουδῶν.

Γ'.

Σπουδαῖον ζήτημα εἶνε ἡ ἠθικὴ *πειθαρχία* τῶν σχολείων. Ὁ Ρουσσὼ ἤξιου ν' ἀφίνωμεν τὰ παιδία νὰ ὑφίστανται τὰ φυσικὰ ἐπακολουθήματα τῶν πράξεών των. Ὁ Σπένσερ ἐπανέλαβε τὴν αὐτὴν θεωρίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα *φυσικαὶ ἀντιδράσεις*, ὁ δὲ Τολστόη ἐφήρμοσε τὸ πείραμα ἐν τῇ ἀναρχικῇ σχολῇ του τῆς Γιασνάγιας Πολιάνας. Πολλοὶ καὶ πολλάκις, οὐχὶ ἄνευ λόγου, ἐπέκριναν τὴν ἀρχὴν τοῦ Σπένσερ. Μαθητὴς ἐλαφρὸς ἐνοχλεῖ τὸν γείτονά του καὶ ἀπασχολεῖ ὅλην τὴν τάξιν· ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις θὰ ἦτο ἂν οἱ ἐνοχλούμενοι ἀνταπέδιδον τὰ ἴσα εἰς τὸν ἐνοχλοῦντα. Ἐξάπαντος τότε θὰ ἐπήρχετο φιλονικία καὶ ἡ εὐταξία θὰ διεταράττετο καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ μαθήματος. Ἂν προσέλθῃ ὁ διδάσκαλος ὅπως τιμωρήσῃ τὸν ταραξίαν, ἰδοὺ ὅτι ἐμφανίζεται ἡ ἐξουσία, ἰδοὺ ὅτι δὲν ἐπαρκεῖ τὸ σύστημα τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων.

Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι μαθητής τις εἶνε ἀπρόσεκτος κατὰ τὸ μάθημα. Ὁ διδάσκαλος οὐδεμίαν παρατήρησιν δύναται ν' ἀποτείνῃ εἰς αὐτὸν χωρὶς νὰ προσκρούσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν φυσικῶν ἀντιδράσεων. Ἂν δὲ εἷς μαθητὴς εἶνε ἀπρόσεκτος σήμερον χωρὶς νὰ ὑποστῇ δυσάρεστόν τι, θὰ εἶνε καὶ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας. Ἡ κακὴ ἕξις ἀποκτᾶται εὐκόλως, ἡ δὲ φυσικὴ ἀντίδρασις θὰ ἐπέλθῃ ὅταν τὸ νόσημα εἶνε ἀνίατον πλέον. Τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἀπροσεξίας, τῆς καθ' ἕξιν ἀμελείας μαθητοῦ τινος εἶνε ἡ ἀμάθεια, ἡ ὑποδεεστέρα πνευματικὴ κατάστασις ἐν σχέσει πρὸς τοὺς φιλοπόνους συμμαθητάς του, τέλος αἱ ἐκ τῆς ὑποδεεστέρας ταύτης καταστάσεως ἐκπηγάζουσαι δυσχέρειαι τοῦ βίου. Ἀλλ' ἡ ζημία αὕτη θὰ γείνῃ αἰσθητὴ πολὺν χρόνον μετὰ τὰ σχολικὰ σφάλματα, τὸ δὲ κακὸν τότε θὰ εἶνε ἀνεπανόρθωτον.

Ἡ φύσις παρορμᾷ τὰ παιδία ν' ἀναπτύσσωνται φυσικῶς. Ἐντεῦθεν ἡ ἀνάγκη τοῦ νὰ κινῶνται ἀκαταπαύστως, ἡ ἀντιπάθειά των πρὸς πᾶν ὅ,τι ἐπιβάλλει τὴν ἀκινησίαν. Ὅλα σχεδὸν τὰ σφάλματα τῶν παιδίων προέρχονται ἐκ τῆς φιλοταράχου των διαθέσεως, δηλαδὴ ἐκ τῆς ὑπερβολῆς αὐτῶν περὶ τὴν πλήρωσιν ὁρμεμφύτου ἀνάγκης. Ἡ κούρασις εἶνε ἡ μόνη φυσικὴ ἀντίδρασις κατὰ τῆς ὑπερεντάσεως τῆς ἐνεργείας. Τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον παρημέλησε τὰ μαθητικὰ καθήκοντά του ὅπως παραδοθῇ εἰς τὸ παιγνίδιον μέχρι κοπώσεως, δὲν θὰ αἰσθανθῇ ἑαυτὸ τιμωρούμενον ὑπὸ τῆς φυσικῆς κοπώσεως. Ἡ ἀνάπαυσις θὰ τῷ ἀποδώσῃ τὴν ἱκανότητα πρὸς κίνησιν καὶ θὰ τῷ ἐμβάλῃ τὴν ἐπιθυμίαν' ἀρχίσῃ καὶ πάλιν τὰ παιγνίδια, ἅτινα ἐπέφεραν τὴν κόπωσιν· ἀλλ' οὐδεμία φυσικὴ παρότρυνσις θὰ ὁδηγήσῃ αὐτὸ εἰς τὴν παραμεληθεῖσαν μελέτην του. Τὸ πνεῦμα τοῦ παιδὸς οὐδόλως δύναται νὰ συσχετίσῃ τὴν παραμέλησιν τῆς μελέτης πρὸς τὴν κόπωσιν τὴν προελθοῦσαν ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἢ ὑπὲρ τὸ δέον παραταθείσης ἀσκήσεως, ἥτις ἀφῄρεσε τὸν πρὸς μελέτην ἀπαιτούμενον χρόνον.

Ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις ἀστοχεῖ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς· δὲν ἀποσπᾷ ἀπὸ τοῦ παιγνιδίου, οὐδ' ὁδηγεῖ πρὸς τὴν μελέτην. Ἀπαραίτητον λοιπὸν νὰ ὑπάρχωσι κανόνες καὶ δι' αὐτὰς τὰς μάλιστα ὁρμεμφύτους πράξεις τοῦ παιδίου. Ὁ κόρος ἐμπνέει εἰς αὐτὸ ἀντιπάθειαν πρὸς τὰ φαγητά, ἀντιπάθειαν δυναμένην νὰ φθάσῃ μέχρις ἀηδίας· τοῦτο βεβαίως εἶνε φυσικὴ ἀντίδρασις. Ἀλλ' οἴσθημά τι γεύσεως ζωηρότερον, προερχόμενον ἐκ φαγητοῦ, ὅπερ τῷ ἀρέσκει, δύναται νὰ παραγάγῃ ἄλλην φυσικὴν ἀντίδρασιν καὶ νὰ παρορμήσῃ αὐτὸ νὰ φάγῃ πέραν τοῦ δέοντος. Τὸ δροσερὸν νερὸν εἶνε εὐάρεστον ὅταν εἴμεθα ἱδρωμένοι· ἡ φυσικὴ ἀντίδρασις εἶνε πλευρῖτις· πρέπει νὰ περιμείνωμεν νὰ ἔλθῃ; Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ἂν ὁ ἄνθρωπος ἐγκατελείπετο εἰς τὰς φυσικὰς ἀντιδράσεις, θὰ κατήρχετο μέχρι τῆς βαθμῖδος τοῦ κτήνους· οὐδὲ θὰ ἔζη καλῶς.

Ὁ Τολστόη ἐν τῷ *σχολείῳ τῆς Γιασνάγιας Πολιάνας* ἀφορμᾶται ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶς παιδονομικὸς κανὼν ἐν τῷ σχολείῳ εἶνε παράνομος, ὅτι ἡ ἐλευθερία τοῦ παιδίου εἶνε ἀπαραβίαστος, καὶ ὅτι μάλιστα ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ λαμβάνῃ ὁδηγίας παρὰ τῶν μαθητῶν τῆς διδακτέας ὕλης καὶ τῶν καταλλήλων μεθόδων. Ὁ Τολστόη πρεσβεύει ὅτι ἡ ἀληθὴς ἐλευθερία ὑφίσταται πρὸ παντὸς πολιτισμοῦ, ὅτι ἡ Θεία πρόνοια ἀρκεῖ νὰ στρέψῃ πρὸς τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ἀγαθὸν τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἑαυτοὺς ἐγκαταλελειμμένους. Ἐντεῦθεν ἡ ὡραία ἐκείνη ἀταξία ἐν τῷ σχολείῳ του, τὴν ὁποίαν περιγράφει θελκτικώτατα.

Ὁ διδάσκαλος εἰσέρχεται εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως. Εἰς τὸ πάτωμα εἶνε ἐξηπλωμένα, σωρηδόν, τὰ παιδία θορυβοῦντα καὶ φωνάζοντα—Μὲ πατεῖτε, παιδιά!—Φθάνει! Μὴ μοῦ τραβᾶτε δὰ πλειὰ τὰ μαλλιά μου, θὰ τὰ ξερριζώσετε! Πιότρ Μικαήλοβιτς! κραυγάζει πρὸς τὸν διδάσκαλον φωνὴ ἐκ τοῦ βάθους τοῦ σωροῦ, διατάξατέ τους νὰ μ' ἀφήσουν! — Καλημέρα Πιότρ Μικαήλοβιτς! φωνάζουν τὰ ἄλλα ἐξακολουθοῦντα τὸν θόρυβόν των. Ὁ διδάσκαλος λαμβάνει βιβλία, καὶ τὰ διανέμει εἰς ἐκείνους ἐκ τῶν μαθητῶν, οἵτινες τοὺς ἠκολούθησαν μέχρι τοῦ ἑρμαρίου. Καὶ ἀπὸ τῆς κορυφῆς τοῦ σωροῦ μαθηταὶ ζητοῦν ἐπίσης βιβλία. Κατὰ μικρὸν ὁ σωρὸς ἐλαττοῦται. Οἱ βραδύναντες εὐθὺς ὡς εἶδον τὰ βιβλία εἰς τὰς χεῖρας τῶν περισσοτέρων συμμαθητῶν των τρέχουσι πρὸς τὸ ἑρμάριον κραυγάζοντες·—Καὶ γιὰ μένα!—Καὶ γιὰ μένα!... Δόσε μου τὸ χθεσινὸ βιβλίον .... Ἐγὼ θέλω τὸ βιβλίον τοῦ Κόλτσεβ... Ἂν μένουν ἀκόμη δύο, οἵτινες ἐν τῇ θερμότητι τῆς πάλης ἐξακολουθοῦσι νὰ κυλίωνται ἐπὶ τοῦ πατώματος, οἱ ἄλλοι, καθήμενοι ἤδη εἰς τὸ θρανίον καὶ κρατοῦντες βιβλίον, φωνάζουσι πρὸς αὐτούς·—Διατί ἀργεῖτε ἔτσι; Δὲν ἀκοῦμε τίποτε ... Φθάνει!

Οἱ παλαίοντες ὑποτάσσονται· ἀσθμαίνοντες ἀκόμη διευθύνονται πρὸς τὰ βιβλία των, τὰ λαμβάνουν καὶ κάθηνται, ὄχι χωρὶς νὰ κινῶσιν ἀκόμη τὴν κνήμην των κατὰ τὰς πρώτας στιγμάς, ἕνεκα τῆς μὴ κατευνασθείσης εἰσέτι ταραχῆς των. Ἡ ὁρμὴ τῆς μάχης ἐξαφανίζεται· καὶ ἡ ὁρμὴ τῆς ἀναγνώσεως ἀρχίζει νὰ ἐπικρατῇ ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς παραδόσεως. Μὲ τὴν αὐτὴν ζέσιν, δι' ἧς πρὸ μικροῦ ἔσυρε τὴν κόμην τῶν κροτάφων τοῦ Μίσκα, ὁ μαθητὴς ἀναγινώσκει τώρα τὸ βιβλίον τοῦ Κόλτσεβ· τὰ χείλη του εἶνε ἐλαφρῶς ἡμιάνοικτα, οἱ μικροὶ ὀφθαλμοί του λάμπουσι, τίποτε ἄλλο δὲν βλέπει περὶ ἑαυτὸν πλὴν τοῦ βιβλίου του. «Ἀπαιτεῖται τόση προσπάθεια νὰ τὸν ἀποσπάσῃ τις ἀπὸ τὸ βιβλίον, ὅση προηγουμένως ἀπὸ τὴν πάλην.»

Κάθηνται ὅπου θέλουν· ἐπὶ τῶν θρανίων, τῶν τραπεζῶν, τοῦ θωρακίου τοῦ παραθύρου, ἐπὶ τοῦ πατώματος, τοῦ ἀνακλίντρου, τὸ ὁποῖον εἶνε τὸ ἀντικείμενον τοῦ γενικοῦ πόθου. Μόλις ἐπέρχεται εἰς τὸν ἕνα ἡ ἰδέα νὰ καθίσῃ, ὁ δὲ ἄλλος καὶ μόνον ἀπὸ τὸ βλέμμα του ἐμάντευσε τὴν πρόθεσίν του, ὁρμῶσι καὶ οἱ δύο καὶ ἀγωνίζονται ποῖος νὰ προλάβῃ νὰ καθίσῃ. Ὁ μᾶλλον εὐκίνητος ἐξαπλώνεται, ἡ δὲ κεφαλή του εἶνε πολὺ χαμηλότερα τοῦ ἐρεισινώτου, ἀλλὰ μελετᾷ καὶ αὐτὸς ὅσον καλὰ καὶ οἱ ἄλλοι, τόσον ἀφωσιωμένος εἶνε εἰς τὸ ἔργον του· «Τὴν ὥραν τοῦ μαθήματος ποτὲ δὲν εἶδα τὰ παιδία νὰ ψιθυρί-

ζουν, μήτε νὰ τσιμπῶνται, μήτε νὰ κρυφογελοῦν, μήτε νὰ καταγγέλλουν ἄλληλα εἰς τὸν διδάσκαλον».

Κατὰ τὸν Τολστόη ὁ ὑλικὸς καταναγκασμὸς αὐτῶν εἶνε πρᾶγμα ἀδύνατον. Ὅσῳ δυνατώτερα φωνάζει ὁ διδάσκαλος—τοῦτο συνέβη—τόσῳ δυνατώτερα φωνάζουν οἱ μαθηταί· αἱ κραυγαί του τὰ ἐξάπτουν. Ἂν κατορθώσῃ τις νὰ τὰ σταματήσῃ, ν' ἀποστρέψῃ τὴν προσοχὴν των πρὸς ἄλλο τι, ἡ μικρὰ ἐκείνη θάλασσα ταράσσεται ὁλονὲν ὀλιγώτερον ἕως οὗ κατευνασθῇ. Ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καλλίτερον εἶνε νὰ μὴ εἴπωμεν τίποτε. Φαίνεται ὅτι ἡ ἀταξία μεταδίδεται, αὐξάνει ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, ἐκρήγνυται ἀκατάσχετος, φαίνεται δὲ ὅτι οὐδὲν δύναται νὰ καταπνίξῃ αὐτὴν ἢ ὁ καταναγκασμὸς «ὁπότε ἀρκεῖ νὰ περιμείνωμεν ὀλίγον διὰ νὰ ἴδωμεν τὴν ἀταξίαν αὐτὴν κατευναζομένην ἀφ' ἑαυτῆς καὶ παράγουσαν τάξιν καλλιτέραν καὶ σταθερωτέραν ἐκείνης τὴν ὁποίαν ἠθέλομεν νὰ ἐπιβάλωμεν διὰ τῆς βίας.»

Ὅταν τὰ παιδία εἶνε κουρασμένα ἢ εἶνε παραμονὴ ἑορτῆς τινος, ἔξαφνα μετὰ τὸ δεύτερον ἢ τρίτον μετὰ τὸ γεῦμα μάθημα, δύο ἢ τρεῖς μαθηταὶ εἰσορμῶσιν εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως καὶ ἁρπάζουν ὁρμητικῶς τοὺς πίλους των. — Ποῦ πηγαίνετε ; — Σπίτι ! — Ἀλλὰ τὸ μάθημα ; Τὸ τραγοῦδι ; — Τὰ παιδιὰ εἶπαν Σπίτι! ἀποκρίνεται ὁ ἐρωτηθεὶς μαθητὴς ἐξολισθαίνων τῆς αἰθούσης μετὰ τοῦ πίλου του. — Ἀλλὰ ποῖος τὸ εἶπε ; — Τὰ παιδιὰ ἔφυγαν. — Πῶς; ἐρωτᾷ δυσηρεστημένος ὁ διδάσκαλος, παρασκευάζων τὸ μάθημά του, μεῖνε σύ. Ἀλλ' εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς παραδόσεως εἰσορμᾷ ἕν ἄλλο παιδίον, μὲ πρόσωπον κατακόκκινον καὶ ἦθος ἀμήχανον. — Γιατὶ μένεις; λέγει ἀποτόμως εἰς τὸ κρατηθὲν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἐν τῷ δισταγμῷ του συστρέφει μεταξὺ τῶν δακτύλων του τὴν φούνταν τοῦ σκούφου του. Τὰ παιδιὰ εἶνε μακρυά... ἴσως ἔφθασαν πέρα εἰς τὰ γύφτικα ! Καὶ τὰ δύο ὁρμῶσιν ἔξω, φωνάζοντα ἀπὸ τὴν θύραν : «Καλὴν ἀντάμωσιν Ἰδὰν Πέτροβιτς.» Καὶ τὰ μικρὰ πόδια ἀκούονται νὰ κτυποῦν ἐπάνω εἰς τὰς βαθμίδας· καὶ οἱ μαθηταί, κατρακυλῶντες, πηδῶντες ὡς γάται, πίπτοντες εἰς τὴν χιόνα καὶ ἀμιλλώμενοι ποῖος νὰ περάσῃ, προχωροῦν μὲ κραυγάς.

(Ἕπεται συνέχεια).

Α. Π. Κουρτιδης

Ἄνευ πάλης, λέγει ὁ Σμάϊλς, δὲν ἀποκτᾶται ἡ νίκη εἰς τὰς βιωτικὰς περιπετείας. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχον δυσκολίαι, δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἀνάγκη ἀγώνων πρὸς ὑπερνίκησιν αὐτῶν· ἐὰν δὲν ὑπῆρχον πειρασμοί, δὲν θὰ ἦτο χρεία τοῦ χαλινοῦ τῆς συνειδήσεως· καὶ ἐὰν ἔλειπον αἱ θλίψεις καὶ αἱ δοκιμασίαι, πῶς ἠθέλομεν ἀποκτήσει καρτερίαν καὶ ὑπομονήν;

Η ΛΥΣΙΣ ΤΟΥ ΓΛΩΣΣΙΚΟΥ ΖΗΤΗΜΑΤΟΣ

ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ:

[Κατὰ τὸν Μπελίνσκην].

Ὑπῆρξεν ἐποχὴ ἐν Ῥωσσίᾳ, καθ' ἣν ὅλοι οἱ ἀναγινώσκοντες καὶ γράφοντες διῃροῦντο εἰς δύο ἀντίθετα στρατόπεδα, δηλ. εἰς Σισκωβιστὰς καὶ Καραμζινιστάς. Ὁ πόλεμος μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρξε λυσσαλέος. Ἡ περὶ τὸν Σισκὼφ συντηρητικὴ σχολή, ἡ διὰ τὰς μέχρις ἀπιστεύτου βαθμοῦ μονομερεῖς βλέψεις της διακριθεῖσα, μετέτρεψε τὸν πρὸς τὰ πάτρια ἐνθουσιασμὸν αὐτῆς εἰς μανιώδη καὶ ἄγριον φανατισμόν. Ἐννοεῖται ὅτι, ὡς ἦν ἐπόμενον, ἡ μερὶς αὕτη ἐπὶ τέλους ἐνικήθη. Αὕτη ἐστηρίζετο εἰς ἐκπνεύσασαν σοφίαν, εἰς καταπεπτωκυίας ἰδέας, εἰς παραδόσεις τῆς ἀρχαιότητος καὶ εἰς τὸ κῦρος συγγραφέων ἄνευ καλαισθησίας καὶ μεγαλοφυίας, διὰ μόνον τὸν λόγον ὅτι ταῦτα εἶχον τὸ πλεονέκτημα νὰ εἶνε ἀρχαῖα καὶ ἔωλα ἢ μουχλιασμένα· ἐνῷ εἰς τὴν ὑγιᾶ μερίδα τῆς προόδου διέπρεπε πνεῦμα σύγχρονον, ἀνάπτυξις ζωτικὴ καὶ μεγαλοφυΐα. Ὁ Σισκὼφ ἠγωνίζετο κατὰ τοῦ Καραμζὶν ἀγῶνα ἄνισον.

Τὸν Καραμζὶν παραφόρως ἀνεγίνωσκε πᾶς φιλαναγνώστης, ἐνῷ τὸν Σισκὼφ μόνον οἱ γέροντες. Ὁ Καραμζὶν εἶχεν ὡς βάσιν τὴν γαλλικὴν φιλολογίαν, ἐνῷ ὁ Σισκὼφ ἂν καὶ πολυμαθὴς καὶ γλωσσομαθής, δὲν ἤθελε νὰ λάβῃ ὡς βάσιν οὔτε κἂν τὸν Δερζιάβιν, ἢ τὸν Φονβίζεν, τὸν Κριλὼφ, τὸν Ὄζερωφ, ἀλλὰ τὸν Συμεῶνα Πολότσκην, Καντεμῆρα, Ποπόβσκην, Κοζίτσκην, Χεράσκωφ καὶ ἄλλους. Εἰς τὴν μερίδα τοῦ Σισκὼφ ἐκ τῶν γραφόντων οὐδεὶς ἀνῆκεν, ἐνῷ εἰς τὴν μερίδα τοῦ Καραμνζὶν πᾶσα ἡ νεολαία καὶ ὅλοι οἱ γράφοντες, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Μακάρωφ, ἀνὴρ νοήμων, ἀνεπτυγμένος, καλὸς μεταφραστής, λαμπρὸς λογοτέχνης καὶ δεξιώτατος δημοσιογράφος. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι καὶ ἡ προοδευτικὴ αὕτη μερὶς ἔβαινεν ἐνίοτε μέχρις ἀκροτήτων εἰσάγουσα εἰς τὴν Ῥωσσικὴν γλῶσσαν νέας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξένας, λέξεις καὶ ξενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ ποία ἀνατροπὴ τῶν καθεστώτων ἔγεινεν ἄνευ ὑπερβάσεων τῶν ὁρίων τῆς νομιμότητος ; Δὲν εἶνε ἐντροπὴ νὰ μὴ προβαίνῃ τις εἰς ἀγαθόν τι ἔργον διὰ τὸν φόβον μὴ πέσῃ εἰς λᾶθός τι ; Τὸ νὰ διακρίνῃ τις λᾶθος ἐνόσῳ προβαίνει ἡ ἐργασία, δὲν σημαίνει ὅτι καὶ τὸ ὅλον ἔργον εἶνε ἐσφαλμένον.

Οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀποτελειώνει ὁ χρόνος.

Σήμερον εἶνε ἀνούσιοι εἰς τὰ ὦτα τῶν Ῥώσσων πλεῖσται τοιαῦται λέξεις. Ἄλλων ὅμως ἀνολόγων χρῆσις ἤρχισε νὰ γίνηται κοινοτάτη καθὼς καὶ ἀναρίθμητον πλῆθος ξένων λέξεων, αἵτινες ἤδη ἔλαβον ἐν τῇ Ῥωσσικῇ γλώσσῃ πλῆρες δικαίωμα πολιτογραφήσεως καὶ τούτου ἕνεκα δὲν εἶνε πλέον οὔτε γελοῖαι οὔτε παράξενοι οὐδὲ ἀκατάληπτοι. Πολλοὶ εἰσήγαγον ἄνευ διακρίσεως νέας λέξεις, ἀλλὰ μόνος ὁ χρόνος ὥρισε ποῖαι τούτων πρέπει νὰ μείνουν ἐν χρήσει καὶ νὰ ἐρριζωθοῦν ἐν τῇ γλώσσῃ, ποῖαι δὲ νὰ ἐξοβελισθοῦν. Οἱ εἰσηγηταὶ αὐτῶν δὲν ἐγνώριζον καὶ δὲν ἠδύναντο νὰ γνωρίζουν τοῦτο. Ὁ Σισκὼφ δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἡ γλῶσσα πλὴν τοῦ πνεύματος καὶ τῶν ἀπαραβάτων κανόνων ἔχει καὶ ἰδιοτροπίας τινάς, κατὰ τῶν ὁποίων εἶνε ἀνίκανος ὁ ἄνθρωπος νὰ ἀντεπεξέλθῃ. Παρὰ τοῖς Ῥώσσοις ὑπάρχει ἡ λέξις (torgovlia=ἐμπόριον), ἡ ὁποία ἐκφράζει πληρέστατα τὴν ἔννοιάν της, ἀλλὰ δὲν θὰ εὕρητε μήτε ἕνα κἂν ἔμπορον μὴ γνωρίζοντα καὶ μὴ μεταχειριζόμενον τὴν λέξιν «commercia». Οὕτω δυνάμεθα νὰ εὕρωμεν καθαρῶς ῥωσσικὰς λέξεις ἐξαίρετα ἐκφραζούσας τὴν ἔννοιάν των, ἀλλ' ἐντελῶς παραμεληθείσας καὶ τούτου ἕνεκα θεωρουμένας κακοήχους.

Τίνα λόγον δύναταί τις νὰ φέρῃ ὑπὲρ τοῦ ἐξοβελισμοῦ τῆς λέξεως *ije* ; ἡ ὁποία οὔτε ξένη οὔτε μακροσκελὴς εἶνε, τοὐναντίον δὲ ἐκφραστικὴ καὶ ὀλιγοσύλλαβος ; καὶ ὅμως ἀντικατεστάθη διὰ τῆς πολυσυλλάβου καὶ μᾶλλον ἀκαταλλήλου «*cotorii*». Ἡ εἰσαγωγὴ νέων λέξεων εἰλημμένων εἴτε ἐκ τῆς ἰδίας γλώσσης εἴτε ἐκ τῆς ξένης εἶνε ἀπόρροια τῆς εἰσαγωγῆς νέων ἐννοιῶν. Ἐννοεῖται ὅτι ὅταν δὲν ὑπάρχῃ ἡ ἔννοια δὲν ὑπάρχει καὶ ἡ λέξις πρὸς ἔκφρασιν αὐτῆς. Ἐὰν εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἡ γέννησις τῆς ἐννοίας καὶ τῆς λέξεως εἶνε σύγχρονος, τότε τί πρέπει νὰ κάμῃ ὁ συγγραφεὺς ὅταν ἀποκτᾷ τὴν ἔννοιαν ἀπὸ ξένην γλῶσσαν ; Νὰ ζητήσῃ λέξιν εἰς τὴν γλῶσσάν του ἢ νὰ σχηματίσῃ τοιαύτην ἀνάλογον. Πολλοὶ ἐπροσπάθησαν νὰ κάμουν τοῦτο ἀλλ' ὀλίγοι ἐπέτυχον. Ἡ λέξις π.χ. «croug» (= κύκλος) εἰσήχθη εἰς τὴν γεωμετρίαν ὡς ὅρος, ἀλλὰ διὰ τὴν λέξιν «quadrat (us) δὲν εὑρέθη λέξις ῥωσσική. (1)

Ἡ δὲ «chorga» (=χορδή), πῶς πρέπει νὰ ὀνομασθῇ; σχοινάκι ; ἀλλὰ τοῦτο εἰς κανενὸς τὴν κεφαλὴν δὲν κατέβη. Οἱ Ῥῶσσοι διὰ τὴν χορδὴν τοῦ τετραχόρδου ἔχουσι λέξιν «strouna» ἀλλὰ φαίνεται ὅτι παρέλαβον καὶ τὴν ἄλλην πρὸς διάκρισιν.

Ἡ λέξις «mocrostoupi» (=γαλόσαι) κάλλιστα ἠδύνατο νὰ παραστήσῃ τὸ πρᾶγμα, ὅπερ σημαίνει ἡ λέξις «galoschi», ἀλλὰ δὲν εἶνε δυνατὸν διὰ τῆς βίας νὰ ἀναγκάσῃς ὁλόκληρον ἔθνος νὰ τὰς ὀνομάσῃ οὕτω, ἀφοῦ δὲν θέλει. Διὰ τὸν Ῥῶσσον χωρικὸν ἡ λέξις «coutscher» (=ἱπποκόμος, ἡνίοχος) εἶνε λέξις ῥωσσικωτάτη, ἐνῷ ἡ λέξις «vosnitsa» (ἐπίσης ἡνίοχος) εἶνε τόσον ξένη, ὅσον καὶ ἡ «automedon» (=Αὐτομέδων, ἤτοι ἡνίοχος δεξιώτατος ὡς ὁ τοῦ Ἀχιλλέως). Διὰ τὴν ἔννοιαν τῶν λέξεων «στρατιώτης», «κατοικία» καὶ «ἀπόδειξις πληρωμῆς» δὲν ὑπάρχουν ἄλλαι καταληπτότεραι τῶν «soldad», «quartira», «quittancia». Τί λοιπὸν πρέπει νὰ γίνῃ ; πρέπει διὰ τοῦτο νὰ θλιβώμεθα ; Ὁποιαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ λέξις, ὀφείλομεν νὰ τὴν παραδεχθῶμεν, ἀρκεῖ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ἐν αὐτῇ περιεχομένην ἔννοιαν, ἐὰν δηλ. ἡ ξένη λέξις πιστότερον καὶ ζωηρότερον παριστᾷ τὴν ἔννοιαν, ἂς μείνῃ αὕτη, ἡ δὲ ἰδική ἂς ῥιφθῇ εἰς τὸ δουλάπι μαζὶ μὲ τὰ κουρελιασμένα παλαιόρρουχα.

Ἕκαστος λαὸς κατέχων χώραν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἰδίαν, παριστάνει διὰ τῆς ὑπάρξεώς του τὴν ἑαυτοῦ ἰδέαν, τὴν ὁποίαν οὐδεὶς τῶν ἄλλων λαῶν δύναται νὰ παραστήσῃ· ἕνεκα δὲ τούτου ἀποκτᾷ καὶ κατακτᾷ ἐν τῷ ἐδάφει τοῦ πνεύματος καὶ τῶν γνώσεων ὅ,τι εἰς αὐτὸν μόνον ἀναλογεῖ καὶ σύναμα δημιουργεῖ γλῶσσαν καὶ ὀνοματολογίαν διὰ τὰς πνευματικὰς αὐτοῦ κτήσεις. Ἰδοὺ διατί ἕκαστος λαὸς ἐν τῇ ἐννοίᾳ τοῦ «ἔθνους» κατέχει ὡρισμένον ποσὸν λέξεων, ὁρισμῶν καὶ δὴ τρόπων ἐκφράσεως, οἱ ὁποῖοι δὲν ἀπαντῶσιν οὐδὲ δύνανται νὰ ὑπάρξουν εἰς ἄλλους. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὅλοι οἱ λαοὶ εἶνε μέλη μιᾶς μεγάλης οἰκογενείας καὶ ἑπομένως ἐπειδὴ πᾶσα πνευματικὴ ἰδιοκτησία ἑκάστου λαοῦ ἀνήκει εἰς ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, παρουσιάζεται μεταξὺ τῶν λαῶν ἀνάγκη ἀνταλλαγῆς ἐννοιῶν καὶ ἑπομένως λέξεων. Ἰδοὺ διατί αἱ λέξεις «ποίησις, ποιητής, φαντασία, ἔπος» καὶ ἄλλαι, αἱ ἀραβικαὶ «ἄλγεβρα, ἀλμανάχ»· αἱ σημαίνουσαι πολυτίμους ἐν γένει λίθους ἀνατολικαί, οἱ λατινικαὶ «respublica, jurisprudentia, corpus». Ὅλοι σχεδὸν οἱ ὁρισμοὶ τῆς νομικῆς ἐπιστήμης καὶ ναυτικῆς τέχνης καὶ ἀναρίθμητον πλῆθος ἄλλων λέξεων εἰσῆλθον εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Δι' αὐτὸν τοῦτον τὸν λόγον καὶ ἡ ῥωσσικὴ λέξις «στέππη» σημαίνουσα ὁμαλήν, ξηρὰν καὶ ἄφορον ἔκτασιν γῆς, εἰσεχώρησεν εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς γλώσσας. Ὁ Σισκὼφ ἐφρόνει ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ ἀπόλυτος ἀνάγκη νέας τινὸς λέξεως (μεγάλην ἀντιπάθειαν εἶχεν ὁ ἄνθρωπος οὗτος πρὸς τὰς νέας λέξεις) δὲν πρέπει νὰ προσλαμβάνηται αὕτη ἐκ ξένης γλώσσης, ἀλλὰ νὰ γίνηται ἔρευνα εἰς τὸν θησαυρὸν τῆς ἀρχαιότητος πρὸς εὕρεσιν ἑώλου καὶ σκουριασμένης τινὸς συγγενοῦς κατὰ τὴν σημασίαν πρὸς τὴν ζητουμένην λέξιν ἢ νὰ δημιουργηθῇ ἀνάλογος πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς γλώσ-

---

(1) Οἱ Ῥῶσσοι ἀποβλέψαντες εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ὠνόμασαν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς tsetereuchovgolnic(=τετράγωνον), τὸ τετράπλευρον, ἑπομένως ἐδυσκολεύθησαν νὰ εὕρουν λέξιν διὰ τὸ τετράγωνον.

σης. Γνώμη ἐξαίρετος, ἀλλ' ἀνεφάρμοστος καὶ διὰ τοῦτο ἀναξία λόγου. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι λέξεις τινὲς ἐπιτυχῶς μεταφράζονται ἢ ἀντικαθίστανται δι' οἰκείων, ὡς πολλάκις συνέβη τοῦτο, ἀλλὰ μέγα μέρος τῶν μεταφρασθεισῶν ἢ τῶν σχηματισθεισῶν λέξεων ὑποχωροῦν πρὸ τῆς πρωτοτύπου.

Ἐπειδὴ ἡ εἰς γλῶσσάν τινα γεννηθεῖσα ἔννοια εἶνε τρόπον τινὰ συγκεκολλημένη μὲ τὴν λέξιν ἐκείνην, μὲ τὴν ὁποίαν ἐγεννήθη, συνενοῦται μετὰ ταῦτα περισσότερον μετ' αὐτῆς, συνδέεται στενῶς καὶ συζῇ, τούτου δὲ ἕνεκα καὶ ἡ ἔκφρασις τῆς λέξεως τοιαύτης ἐννοίας καθίσταται συμφυής. Ἐὰν θελήσωμεν νὰ ἀντικαταστήσωμεν ἐκφράσεις τινὰς σχηματισθείσας παρὰ τοὺς κανόνας καὶ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης, καταληπτὰς ὅμως πλέον καὶ συνήθεις παρὰ τῷ λαῷ, θὰ φανῶμεν ὅτι προσπαθοῦμεν νὰ καταστήσωμεν ἀκατάληπτον καὶ περιττὸν τὸ καταληπτὸν εἰς τὸν λαόν.

Αἱ κατὰ τοῦ Καραμζὶν ἐπιθέσεις ἀπὸ μέρους τῶν ὀπαδῶν τῆς ἀρχαιότητος προκαλοῦν μειδιάματα οἴκτου, ἐνίοτε δὲ καὶ γέλωτας. Ἡ γνώμη τοῦ Καραμζὶν ὅτι ὑπάρχει ἀνάγκη γλώσσης, διὰ τῆς ὁποίας νὰ συνεννοῆται τὸ κοινόν, ἐφάνη εἰς τὸν Σισκὼφ ὡς ἀτέβεια ἀπὸ μέρους τοῦ Καραμζίν !

Διὰ νὰ ἐννοήσῃ τις τὸν φανατισμόν, τὴν τυφλότητα καὶ τὴν στείρωσιν τοῦ παλαιοπίστου τούτου, πρέπει νὰ παρατηρήσῃ πῶς ὁ ἱππότης ἐκεῖνος τοῦ παλαιοῦ γραπτοῦ λόγου εἰρωνεύεται τὴν φράσιν τοῦ Καραμζίν. «Ὅταν τὸ ταξείδιον ἔγεινεν ἀπαίτησις τῆς ψυχῆς μου». Τὴν ἔκφρασιν ταύτην ὁ Σισκὼφ εὑρίσκει ἐναντίαν τοῦ πνεύματος τῆς γλώσσης, τῆς γραμματικῆς καὶ τῆς λογικῆς, καὶ ἀντικαθιστᾷ αὐτὴν διὰ τῆς: «Ὅταν ἠθέλησα νὰ ταξειδεύσω», νομίζων ὅτι αὕτη ἐκφράζει ἀκριβῶς τὸ ἴδιον ἀλλὰ καλλιλογικώτερον καὶ ῥωσσικώτερον.

Εἶνε λοιπὸν ἄξιον ἀπορίας ὅτι ὁ Σισκὼφ ὕστερον ἀπὸ ὅλα αὐτὰ δὲν κατώρθωσε νὰ προξενήσῃ καμμίαν ἀντίδρασιν εἰς τὴν ἀναμόρφωσιν τοῦ Καραμζίν, μολονότι κατέβαλε πᾶσαν τὴν δυνατὴν προσπάθειαν ; Καὶ ὅμως ἠδύνατο βέβαια νὰ φέρῃ μέγα ὄφελος εἰς τὴν Ῥωσσικὴν λογοτεχνίαν καὶ λεξικογραφίαν, καθόσον δὲν ἠμποροῦμεν νὰ μὴ θαυμάσωμεν τὴν ἐμβρίθειαν καὶ τὰς γνώσεις του ὅσον ἀφορᾷ τὴν δύναμιν καὶ σημασίαν τῶν καθαρῶς ῥωσσικῶν λέξεων. Κατὰ πρῶτον λόγον λοιπὸν ἔπρεπε νὰ περιορισθῇ μόνον εἰς τὸ τεχνολογικὸν καὶ παραγωγικὸν μέρος τῆς γραμματικῆς τῆς γλώσσης καὶ νὰ μὴ ἀναμιχθῇ εἰς ζητήματα ἐξερχόμενα τοῦ κύκλου του μέχρι φανατισμοῦ· κατὰ δεύτερον δὲ λόγον δὲν ἔπρεπε νὰ ἐντείνῃ εἰς ὑπερβολὴν τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸ μῖσος πρὸς πάντα νεωτερισμόν.

Ἐν Ὀδησσῷ.

Ν. Ευσταθιου

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΚΡΑΙΚ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ ΔΙΑ ΠΑΙΔΑΣ

(Μετάφρασις).

Μεγάλη ἡσυχία ἐπεκράτει ἐν τῇ οἰκίᾳ ἀπὸ τῆς πρωίας. Ὁ κ. Κραῖκ (ὁ πατὴρ) εἶχεν ἀναχωρήσῃ διὰ τῆς πρωινῆς ἁμαξοστοιχίας εἰς Βοστώνην. Ἡ μήτηρ εἶχεν διακόψῃ ἀποτόμως τὸ πρόγευμά της διὰ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν οἰκίαν μιᾶς θείας, ἡ ὁποία εἶχε στείλῃ εἰδοποίησιν ὅτι ἠσθένησε βαρέως. Οὕτως ὁ μικρὸς Ῥοβέρτος ἔμεινε μόνος μετὰ τῆς μικρᾶς ἀδελφῆς του. Πλὴν δὲν ἐστενοχωρεῖτο διὰ τὴν μοναξιάν του. Μόλις ἐτελείωσε τὸ πρόγευμά του ἔλαβε τὸ τουφέκι του καὶ ἡτοιμάσθη διὰ τὸ κυνήγιον. — Ἡ μήτηρ του, εἶνε ἀληθές, δὲν ἔβλεπε μὲ εὐχαρίστησιν τὰ κυνηγετικὰ ἄθλα τοῦ Ῥοβέρτου, διότι ἡ τρυφερά της καρδία ἐλυπεῖτο ὁσάκις ὁ Ῥοβέρτος ἔφερεν ἀθῷον μικρὸν πτηνὸν ἢ σκίουρον φονευμένον διὰ τοῦ ὅπλου του, ἀλλὰ δὲν ὡμίλει.

Τὸ τουφέκιον ἦτο δῶρον ἑνὸς θείου τοῦ Ῥοβέρτου ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα τοῦ παρελθόντος ἔτους, ὁ πατὴρ τὸ ἐνέκρινε πληρέστατα ὡς μέσον νὰ γίνῃ ὁ Ῥοβέρτος ἀνδρεῖον παλληκάρι.

— Σιγά, Ῥοβέρτε, εἶπεν ἡ μικρὰ ἀδελφή του, μὴ ξυπνήσῃς τὴν Λουΐζαν τὴν κούκλαν μας, ἡ καϋμένη ἔχει φοβερὸν κεφαλόπονον.

— Διατί δὲν τῆς βάζεις εἰς τὸ κεφάλι ἕνα φύλλον πεντανεύρου; λέγουν ὅτι τὸ πεντάνευρον θεραπεύει τὸν κεφαλόπονον.

— Πήγαινε, παρακαλῶ, νὰ μοῦ φέρῃς μερικὰ φύλλα, ἐγὼ δὲν ἠμπορῶ νὰ ὑπάγω μόνη μου, διότι ἡ Μαμὰ μοῦ ἀπηγόρευσε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι ὡς ποῦ νὰ γυρίσῃ.

Ὁ καιρὸς ἦτο πολύτιμος ἀλλ' ὁ Ῥοβέρτος ἠγάπα πολὺ τὴν ἀδελφήν του. Διὰ τοῦτο ἔτρεξε καὶ ἐπέστρεψε μετά τινα λεπτὰ ἀσθμαίνων φέρων δέσμην πεντανεύρων, εἶτα ἐκάθισε πρὸ τῆς θύρας καθαρίζων τὸ τουφέκι του καὶ ἐπειδὴ ὁ μεσημβρινὸς καύσων ἦτο ἀφόρητος κατέφυγεν ὑπὸ τὴν σκιὰν παραπλεύρως τῆς οἰκίας.

Ἀέρνας εἶδεν ἔμπροσθέν του ἄλλον κυνηγόν, ὅστις ὕψωσε τὸ μέγα τουφέκιόν του ἀκριβῶς ἐπάνω εἰς τὸν Ῥοβέρτον.

—Προσέξατε, κύριε, δὲν μὲ βλέπετε ὅτι εἶμαι ἐγὼ ἐδῶ ;

Πλὴν ὁ ἀγριάνθρωπος ἐκεῖνος προφανῶς ἐπίτηδες ἐσκόπευε τὸν Ῥοβέρτον, ὕψωσε μάλιστα τὴν σκανδάλην τοῦ ὅπλου του.

—Μὴ χειρότερα, παραμερίσατε ὀλίγον τὴν κάνναν τοῦ ὅπλου σας, δὲν βλέπετε ὅτι θὰ μὲ κτυπήσετε !

—Μὲ αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν σκοπὸν ἦλθα, εἶπεν ὁ ἀγριάνθρωπος.

—Νὰ μὲ πυροβολήσετε ; διατί ! τί κακὸν σᾶς ἔκαμα ;

—Αὐτὸ δὲν τὸ ἐξετάζω, ἀπήντησεν ὁ ἄλλος, ἀλλ' ὅλα τὰ παιδιὰ κάμουν πολλὰς ἀταξίας, κλέφτουν σῦκα εἰς τοὺς κήπους, σπάζουν τὰ τζάμια, φωνάζουν. Ἔπεται εἶνε γεμάτος ὁ κόσμος ἀπὸ παιδιὰ καὶ καλὸν εἶνε κἄποτε νὰ ξεμπερδεύωμεν μερικὰ παιδιά, ν' ἀδειάσῃ ὀλίγον ὁ τόπος !

Ὁ Ῥοβέρτος ἐπάγωσε. Προφανῶς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἦτο παράφρων, καὶ βεβαίως θὰ τὸν ἐσκότωνε. Καὶ ἂν αὐτὴν τὴν στιγμὴν ἤρχετο ἡ ἀδελφούλα του ;

— Ἄλλως τε εἶνε ἀνάγκη νὰ σὲ σκοτώσω, διότι πεινῶ.

Ἂν ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἦτο τόσον τρομαγμένος θὰ ἐγέλα διὰ τὴν χονδροειδῆ ταύτην ἀπειλήν, ὁ ὅτι ἦτο ἰσχνότατος καὶ βεβαίως οὔτε 100 δράμια κρέατος ὑπῆρχον ἐπὶ τοῦ μικροῦ σώματός του· ἐν τούτοις ἀπήντησε δειλῶς: — Ἐγὼ δὲν ἀξίζω νὰ φαγωθῶ.

— Οὔτε τὰ φορέματά μου ἠμποροῦν νὰ σᾶς χρησιμεύσουν τίποτε, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος, τοῦ ὁποίου τὸ θάρρος ἐπανήρχετο βαθμηδόν.

— Σωστά· ἀλλ' ἐγὼ κυνηγῶ χάριν διασκεδάσεως καὶ εἶσαι τὸ πρῶτον κυνήγι ποῦ εὑρέθη 'μπροστά μου σήμερον !

— Ἄχ μὴ μὲ σκοτώσῃς, ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μήτηρ μου δὲν ἔχουν ἄλλα παιδιά, καὶ θὰ λυπηθοῦν φοβερὰ νὰ μὲ χάσουν.

— Μπά, σκοτούρα, ἄλλως τε ἔπειτα ἀπὸ δύο τρεῖς ἡμέρας θὰ ξεναπεράσω καὶ τότε σκοτώνω καὶ αὐτούς !

—Τὸν πατέρα μου καὶ τὴν μητέρα μου ; δὲν πιστεύω νὰ κάμητε τόσον κακὴν πρᾶξιν !

—Διατί ὄχι ; ἔλεγεν ὁ θηριώδης ἄνθρωπος. Ἴσα ἴσα αὐτοὶ ἀξίζουν τὸν κόπον καὶ τὰ φορέματά των θὰ μοῦ χρησιμεύσουν. Ἔχω καιρὸν ὅπου ἔρριξα τὰ μάτια μου ἐπάνω εἰς τὴν οἰκογένειάν σας, λοιπὸν ἂς ἀρχίσωμεν ἀπὸ ἐσένα ὡς νούμερο ἕνα.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐνόμιζε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ καρδία του ἔπαυσε πάλλουσα, ἐπὶ τέλους εὗρε τὴν δύναμιν νὰ φωνάξῃ δυνατά·

—Μὴ μὲ σκοτώσῃς, σὲ παρακαλῶ, εἶμαι τόσον νέος καὶ μ' ἀρέσει τόσον πολὺ νὰ ζῶ.

Ὁ ἀγριάνθρωπος ἐγέλα θορυβωδῶς : χά, χά, καὶ ποῦ νὰ εὕρω κυνήγι, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν ζωήν του ; καὶ ἀφοῦ ἔχω τουφέκι τί ἄλλο νὰ τὸ κάμω, παρὰ νὰ σκοτώνω ;

Ὁ Ῥοβέρτος μὲ ὅλην τὴν τρομάραν του εὗρεν ὀπωσοῦν ὀρθὴν τὴν σκέψιν τοῦ ἀγριανθρώπου καὶ ἀπελπισθεὶς πλέον ἔρριψεν ἐν τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τῆς πέριξ πεδιάδος. Πόσον ὡραία ἦτο καὶ πόσον γλυκεῖα ἐφαίνετο ἡ ζωή ! Ἔπειτα ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμούς . . .

Μπάμ !

Ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ εἶδεν ὅτι ἔζη ἀκόμη, ἦτο φρικῶδες ὄνειρον, τὸ ὁποῖον τὸν εἶχε βασανίσῃ καὶ τὸ πῖπτον τουφέκι του τὸν εἶχεν ἀφυπνίσῃ. — Πλὴν ἀμφιβάλλων ἀκόμη περὶ τῆς σωτηρίας του ἔσπευσε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κῆπον νὰ ἴδῃ μήπως ἔπαθε τίποτε ἡ ἀδελφούλα του. — Τὴν εὗρε σώαν μαζὶ μὲ τὴν γάταν, τὰ δύο γατάκια καὶ τὸν γέρο Μπίμπον τὸν σκύλον.

Ὁ Ῥοβέρτος δὲν ἐφρόντισε διὰ τὸ πεσὸν τουφέκιόν του, ἀλλὰ ἐπισκιάζων τοὺς ὀφθαλμούς του διὰ τῆς χειρὸς ἔρριψε βλέμμα σκεπτικὸν ἐπὶ τῆς ἀπέναντι πεδιάδος καὶ τῶν πρασίνων δένδρων καὶ ἐσκέπτετο :

— Καθόλου παράδοξον εἶνε νὰ φοβῶνται τὰ μικρὰ πτηνὰ καὶ οἱ σκίουροι, ὅπως ἐφοβήθην ἐγὼ τώρα. Στοιχηματίζω ὅτι ἡ καρδιά των κτυπᾷ ἐκ τοῦ τρόμου, ὅταν μὲ βλέπουν, ὅταν ξεκινῶ νὰ τὰ κυνηγήσω... Εἶμαι τόσον μεγαλήτερός των. Καὶ ἐγὼ τὰ σκοτώνω χωρὶς κἂν νὰ τὰ χρησιμοποιήσω εἰς τίποτε. — Φαίνεται ὅτι ὁ Θεὸς θὰ μὲ εἰδοποίησε διὰ τοῦ ὀνείρου αὐτοῦ νὰ μὴ τρομάζω τὰ μικρὰ πλάσματα ! Μπὰ καὶ ὁ ἀγριάνθρωπος ἂν εὕρισκε τὴν ἀδελφούλα μου, ἂν τὴν ἐσκότωνεν ἔτσι ἁπλῶς διὰ γοῦστο.

Ἤδη ἡ ἀδελφή του μὲ τὸ ἐπιτελεῖον της ἤρχετο πρὸς αὐτόν, ἔχουσα τὴν Λουΐζαν τὴν κούκλαν της κρεμασμένην ἐπὶ τοῦ ὤμου της.

— Πῶς εἶνε τώρα; ἠρώτησεν ὁ Ῥοβέρτος.

—Πολὺ καλήτερα, νομίζω ὅτι ἠμπορεῖ νὰ κουνηθῇ ὀλίγον, ἂν τὴν βαστῶ ἐγώ, εἶπεν ἡ ἀδελφή του.

—Ἀ! τότε λοιπὸν ἐλᾶτε, θὰ σᾶς κουνήσω ἐγώ, ἀπήντησε προθύμως ὁ Ῥοβέρτος.

— Πῶς δὲν θὰ πᾶς κυνήγι ;

— Ὀοοοχι, εἶπεν ὁ Ῥοβέρτος ἐμφατικῶς.

Ὅταν ἡ μήτηρ ἐπανῆλθε μετὰ μεσημβρίαν εὗρε τὰ παιδιά της παίζοντα.

— Δὲν πῆγες κυνήγι, Ῥοβέρτε; εἶπεν ἡ μήτηρ.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐκίνησε τὴν κεφαλήν του ἀρνητικῶς χωρὶς ν' ἀπαντήσῃ, ἀλλ' ὅταν τὸ βράδυ ἡ μήτηρ ἐκάθητο ἀναπαυομένη εἰς τὴν πολυθρόναν της, καὶ τὸ παιδίον ἦλθε μὲ βῆμα ἐλαφρὸν νὰ τὴν καληνυκτίσῃ, τὴν ἐφίλησε ταχέως καὶ συγχρόνως ἔθεσεν εἰς τὴν χεῖρά της μικρὸν τεμάχιον χάρτου. — Ἡ μήτηρ τὸ ἐξετύλιξε καὶ εὗρε ἐπ' αὐτοῦ τὴν ἑξῆς σημείωσίν του φέρουσαν τὴν ὑπογραφήν του :

«Οὐδέποτε εἰς τὸ μέλλον θὰ φονεύω ἀθῷα πλάσματα χάριν διασκεδάσεως.

ΡΟΒΕΡΤΟΣ ΚΡΑΙΚ»

Καὶ ὁ Ῥοβέρτος εἶνε παιδὶ τὸ ὁποῖον θὰ τηρήσῃ τὸν λόγον του.

Ρ. Δημητριαδης

Τὸ κάτωθι ποίημα ἐλήφθη ἀπὸ τὸν ἄρτι ἐκδοθέντα τόμον «Γαλήνη». Σ. τ. Δ.

ΤΟ ΓΕΦΥΡΙ

Σ' τὴν τρίσβαθη ῥεματαριὰ
Μουγκρίζει ὁ καταρράκτης
Ἀπόκρυφα, βραχνά, βαρειά,
Τοῦ Κάτω Κόσμου κράχτης.

Κ' ἕνα γεφύρι ἐκεῖ ψηλὰ
Ἀπάνω ἀπ' τὰ πλατάνια,
Τοὺς ἄγριους ὄχτους δρασκελᾷ
Περνῶντας σ' τὰ οὐράνια.

Κάστρο χτισμένο ἦταν ἐκεῖ
Ἀπὸ γενιὰ ἀντρειωμένη
Καὶ μέσ' σ' τὸ κάστρο κατοικεῖ
Μιὰ κόρη σκλαβωμένη.

Ξάφνω μιὰ νύχτα, μιὰν αὐγὴ
Ἔπεσε φλόγα ἀπ' τ' ἄστρο.
Ἔσεισε, τράνταξε τὴ γῆ
Καὶ βούλιαξε τὸ κάστρο.

Κι' ἀπὸ τὸ κάστρο τὸ τρανὸ
Στερνὸ σημάδι μένει
Ὁλόρθη, ἀνάερη σ' τὸ γκρεμνὸ
Ἡ πόρτα ἡ στοιχειωμένη . . .

Σ' τὴν τρίσβαθη ῥεματαριὰ
Μουγκρίζει ὁ καταρράχτης
Ἀπόκρυφα, βραχνά, βαρειά,
Τοῦ Κάτω Κόσμου κράχτης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΚΥΜΒΕΛΙΝΟΥ

ΔΡΑΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΑΙΞΠΗΡΟΥ

[Ἀπόσπασμα μεταφράσεως].

Τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου τῆς Ἰμογένης ἐν τῷ Ἀνακτόρῳ τοῦ Κυμβελίνου. Κιβώτιον εἰς ἓν μέρος τοῦ δωματίου. Ἡ Ἰμογένη ἀναγινώσκουσα ἐπὶ τῆς κλίνης της. Κυρία ἵσταται παρ' αὐτῇ.

Ἰμογένη. Ποῖος εἶνε ἐδῶ; Σὺ εἶσαι Ἑλένη;

Κυρία. Τί ἀγαπᾶς, Κυρία;

Ἰμογένη. Τί ὥρα εἶναι;

Κυρία. Μεσάνυκτα σχεδόν, Κυρία.

Ἰμογένη. Λοιπὸν ἀνέγνωσα τρεῖς ὥρας, αἰσθάνομαι κουρασμένα τὰ μάτια. Δίπλωσε τὸ φύλλον ἐκεῖ ποῦ ἐστάθηκα. Ἂν ἀποκοιμηθῶ, μὴ πάρῃς τὸν λύχνον, ἄφες τον νὰ καίῃ, καί, ἐὰν ἠμπορῇς νὰ ἐξυπνήσῃς εἰς τὰς τέσσαρας, σὲ παρακαλῶ νὰ μὲ φωνάξῃς. Πολὺ νυστάζω.

[Ἐξέρχεται ἡ κυρία].

Εἰς τὴν προστασίαν σας ἀφίεμαι, ὦ Θεοί. Φυλάξατέ με ἀπὸ τὰς Νηρηΐδας καὶ τοὺς πειρασμοὺς τῆς νυκτός.

[Ἀποκοιμᾶται — ὁ Ἰάκιμος ἐξέρχεται ἐκ τοῦ κιβωτίου].

Ἰάκιμος. Οἱ γρύλλοι κελαδοῦν, καὶ τὸ κουρασμένον πνεῦμα τοῦ ἀνθρώπου ἀνακτᾷ τὰς δυνάμεις του διὰ τοῦ ὕπνου. Οὕτω καὶ ὁ Ταρκύνιος περιεπάτει ἀθορύβως ἐπὶ ψαθίνου δαπέδου πρὶν ἢ ἀφυπνίσῃ τὴν ὑπ' αὐτοῦ τρωθεῖσαν παρθενικὴν ἁγνότητα. Πόσον ὡραία εἶσαι ἐπὶ τῆς κλίνης σου, ὦ Κυθήρεια! Κρίνον δροσερόν! Λευκότερον τῆς σινδόνος! Ἂν ἠδυνάμην νὰ τὸ ἐγγίσω! Νὰ τὸ φιλήσω, ἓν μόνον φίλημα! Χείλη κοράλλινα κάλλους ἀπαραμίλλου πόσον γλυκὰ ἀλληλοασπάζονται. Ἡ ἀναπνοή της ἀρωματίζει τὸ δωμάτιον. Τὸ φῶς τοῦ λύχνου κλίνει πρὸς αὐτὴν ὡσεὶ θέλον νὰ ὑπεισδύσῃ ὑπὸ τὰ βλέφαρά της διὰ νὰ ἴδῃ τὰ κεκλεισμένα φῶτα, τὰ ὑπὸ τῶν παραπετασμάτων τούτων σκιαζόμενα, λευκὰ καὶ κυανᾶ, καὶ στολισμένα ὑπὸ τῆς κυανῆς χροιᾶς τοῦ οὐρανοῦ. Ἀλλ' ὁ σκοπός μου εἶνε νὰ περιγράψω τὸ δωμάτιον· θὰ τὰ καταγράψω ὅλα. Αἱ εἰκόνες αὗται καὶ ἐκεῖναι — ἐκεῖ τὸ παράθυρον—ὅλον τὸν στολισμὸν τῆς κλίνης της. Παραπετάσματα, ἀγαλμάτια—Νὰ ἴδω καὶ τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου—Ναί, ἀλλὰ νὰ σημειώσω καὶ διὰ τὸ σῶμά της. Τοῦτο καὶ μόνον θὰ πιστοποιήσῃ πλειότερον ἀπὸ χίλια ἄλλα ἀσήμαντα ἔπιπλα καὶ θὰ πλουτίσῃ τὰς σημειώσεις μου. Ὕπνε, θανάτου εἰκών, βαρὺς κάθισε ἐπ' αὐτῆς καὶ ἀπονέκρωσον τὰς αἰσθήσεις της. Ἔλα, ἔλα!

[Ἀφαιρεῖ τὸ βραχιόλιον].

Βεβαίως δὲν ἦτο τόσον δύσκολος ἡ λύσις σου, ὅσον ἡ τοῦ Γορδίου δεσμοῦ! Τώρα εἶνε ἰδικόν μου καὶ αὐτὸ θὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐξωτερικὸν μαρτύριον τόσον ἰσχυρόν, ὅσον καὶ ἡ συνείδησις, διὰ νὰ παροργίσῃ τὸν σύζυγόν της. Ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τοῦ στήθους ἓν στίγμα μὲ πέντε ἀκτῖνας, ὅπως τὰ ἐρυθρὰ στίγματα τὰ ἐπὶ τοῦ κάλυκος τῶν ἠρανθέμων. Ἰδοὺ μαρτύρια ἀσφαλέστερα πασῶν, ὅσα δύνανται νὰ ἐπικυρώσωσιν οἱ νόμοι. Τὸ μυστικὸν τοῦτο θὰ τὸν κάμῃ νὰ πιστεύσῃ, ὅτι παρεβίασα τὰ κλεῖθρα καὶ ἔλαβον τὸν θησαυρὸν τῆς τιμῆς του. Δὲν μοῦ χρειάζεται τίποτε ἄλλο. Πρὸς τίνα σκοπόν; Καὶ διὰ ποῖον λόγον νὰ τὰ γράψω, ἀφοῦ εἶνε τόσον καλῶς ἐγκεχαραγμένα εἰς τὴν μνήμην μου; Ἀνεγίνωσκε τελευταίως τὴν ἱστορίαν τοῦ Τηρέως, τὸ δὲ φύλλον εἶνε διπλωμένον εἰς τὸ μέρος ὅπου ἡ Φιλομήλα παραδίδεται . . . . . Ἀρκετὰ εἶνε αὐτά. Τώρα εἰς τὸ κιβώτιον, καὶ ἂς κλείσω καλὰ τὸ ἐλατήριον. Ἐπισπεύσατε τὴν πορείαν σας, δράκοντες τῆς νυκτός, διὰ νὰ ἀνοίξῃ ταχέως ἡ ἠὼς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ κόρακος! Θὰ μείνω ἐδῶ μέσα περίφοβος. Καὶ μολονότι αὕτη εἶνε οὐράνιος ἄγγελος, οὐχ ἧττον ἐδῶ εἶνε ᾅδης δι' ἐμέ.

[Σημαίνει τὸ ὡρολόγιον].

Μία, δύο, τρεῖς.—Καιρός, καιρός.

[εἰσέρχεται εἰς τὸ κιβώτιον].

Μ. ΔΑΜΙΡΑΛΗΣ

ΑΝΑΛΕΚΤΑ

ΑΙ ΠΡΟΟΔΟΙ ΜΙΑΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ

Κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν τοῦ δεκάτου ἑνάτου αἰῶνος, δηλαδὴ ἀπὸ 1890 μέχρι 1900, ἡ συγκοινωνία, ἡ ναυτιλία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ηὔξησαν καταπληκτικῶς, ηὔξησαν δὲ καὶ αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι.

Σιδηρόδρομοι. Κατὰ τὸ 1890 ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία εἶχε φθάσῃ τὰ 607, 906 χιλιόμετρα· κατὰ τὸ 1900 εἶχεν ἀνέλθῃ εἰς 790, 370 χιλιομ. Ὅθεν 30.4% αὔξησις.

Τηλεγραφικὰ σύρματα. Τὸ μῆκος τῶν τηλεγραφικῶν συρμάτων κατὰ τὸ 1890 ἦτο 1,306, 262 χιλ. Κατὰ τὸ 1900 ἀνῆλθεν εἰς 1,660, 576 χιλ. Ἡ αὔξησις αὕτη εἶνε 37.1%.

Ἐμπορικὴ ναυτιλία. Κατὰ τὸ 1890 τὰ ἐμπορικὰ ἀτμόπλοια μετέφερον 8,365,000 τόννους ἐμπορευμάτων, ἐνῷ τὰ κατὰ τὸ 1900 μεταφερθέντα ἐμπορεύματα ἀνῆλθον εἰς 13, 748,000 τόννων, διάφορα ἐπὶ πλέον 65.6%.

Γαιάνθραξ. Ἡ παγκόσμιος ἐξαγωγὴ γαιανθράκων κατὰ τὸ 1390 ἦτο ἐκ 491,101,000 τόννων. Κατὰ τὸ 1900 ἀνῆλθεν εἰς 267,636, 000. Αὔξησις 56.3%.

Σίδηρος. Ἡ ἐξαγωγὴ τοῦ σιδήρου κατὰ τὸ 1890 ὑπελογίζετο εἰς 27,777,000 τόννους, ἐνῷ κατὰ τὸ 1900 ἀνήρχετο εἰς 40,970,000. Ὅθεν 47.5% αὔξησις.

Χάλυψ. Κατὰ τὸ 1890 ἐξαγωγὴ 12,453,000 τόννων. Ἀλλὰ κατὰ τὸ 1900 ἡ ἐξαγωγὴ αὕτη ηὔξησεν εἰς 27,180,000. Ἡ διαφορὰ εἶνε 118.2%.

Χαλκός. Ἐξήγαγον κατὰ τὸ 1890 269,000 τόννους χαλκοῦ, καὶ κατὰ τὸ 1909 485,000. Αὔξησις 83%.

Ἐμπορικὴ ἐξαγωγή. Κατὰ τὸ 1890 ἡ γενικὴ ἐμπορικὴ ἐξαγωγὴ ἀνήρχετο εἰς 38,297,000, 000. Κατὰ τὸ 1900 ἀνῆλθεν εἰς 48,773,000, 000. Ἡ ἐπὶ πλέον διαφορὰ εἶνε 27,45%.

Στρατιωτικαὶ δαπάναι. Ἀνήρχοντο κατὰ τὸ 1890 εἰς 6,409,000,000 φράγ. Κατὰ τὸ 1900 ἔφθασαν εἰς 9,338,000,000 φρ. Αὔξησις 45, 75%.

Αἱ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας κατὰ τὰ τελευταῖα 10 ταῦτα ἔτη αὐξήσεις εἶνε σπουδαῖαι. Σπουδαιοτάτη παρατηρεῖται πρόοδος ἐν ταῖς Ἡνωμ. Πολιτείαις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην καθ' ὅλους τοὺς κλάδους τῆς ἀναπτύξεως. Ἑπομένως εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν αὔξησιν τῶν 182,645 χιλ. παρατηρεῖ τις ὅτι τὰ 78,963 χιλ. ἀποτελοῦν αὔξησιν τῆς μεγάλης ἀμερικανικῆς Δημοκρατίας.

Ἐπίσης ἡ ἐμπορικὴ ἐξαγωγὴ τῆς Ἀγγλίας ηὔξησεν ἐντὸς τῆς 10ετίας ἐκ 5,480,000,000 εἰς 6,000,000,000. Ἡ ἐμπορικὴ ἐξαγωγὴ τῆς Γερμανίας κατὰ τὸ 1890 ἦτο 2,674 ἑκατομμύρ. καὶ κατὰ τὸ 1900 ἔφθασεν εἰς 3,728 ἑκατομμ. Ἀλλ' ἡ ἀμερικανικὴ ἐμπορικὴ ἐξαγωγὴ ἀνῆλθεν ἀπὸ 668 ἑκατομμ. εἰς 2,207 ἑκατομμύρια.

Αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι ἔλαβον ἐν Ἀμερικῇ τὴν σπουδαιοτέραν αὔξησιν. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἐδαπάνησαν κατὰ τὸ 1890 375 ἑκατομ., κατὰ τὸ 1900 δὲ 1026 ἑκατομμύρια.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Εἷς κύριος καλοενδεδυμένος εἰσῆλθεν εἰς ἓν παρισινὸν κατάστημα ἐμπόρου εἰκόνων διασήμων ζωγράφων:

— Πόσον στοιχίζει αὐτὴ ἡ εἰκών;

— Ὀκτακόσια φράγκα.

— Πολὺ καλά. Ἑτοιμάσατέ την, θὰ περάσω ἀπόψε εἰς τὰς 6 νὰ τὴν πάρω.

Εἰς τὰς 4 παρουσιάζεται νέος πελάτης:

— Πόσον ἔχει αὐτὴ ἡ εἰκών;

— Ἐπωλήθη.

— Κρῖμα!. . . Ἐὰν διαλύσετε τὴν πρώτην συμφωνίαν, σᾶς προσφέρω χίλια διακόσια φράγκα. Προσπαθήσατε καὶ ἐὰν τὸ κατορθώτετε, στείλατέ την αὔριον τὸ πρωὶ εἰς τὴν οἰκίαν μου ὀνομάζομαι Παῦλος Μ.... λεωφόρος Ἅλμας, ἀριθ. 32.

Εἰς τὰς 6 ἐπιστρέφει ὁ πρῶτος πελάτης εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἔμπορος τῶν εἰκόνων ἀναγγέλλει, ὅτι εὗρεν ἕνα πλειοδότην. Ἐπηκολούθησαν τόσαι συζητήσεις καὶ φιλονικίαι, ὥστε ὁ ἔμπορος συγκατένευσε νὰ δώσῃ ἀποζημίωσιν διακοσίων φράγκων, σκεφθεὶς πολὺ λογικά:

— Θὰ μοῦ μείνῃ πάντοτε κέρδος διακόσια φράγκα.

Ἀλλὰ πόσον δυσάρεστος, πόσον πικρὰ ὑπῆρξεν ἡ ἔκπληξίς του, ὅταν τὴν ἐπαύριον πρωΐαν, εἰς τὴν λεωφόρον Ἅλμας ἀρ. 32, τοῦ ἀπήντησαν, ὅτι ὁ κ. Παῦλος Μ... ἦτο ἄγνωστος.

ΓΝΩΜΑΙ
ΠΑΛΑΙΩΝ ΚΑΙ ΝΕΩΝ

Οὐδὲν ἀληθῶς συμφωνότερον τῇ φύσει ἢ τὸ ἀγαπᾶν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τὸ ἴδιον ἔθνος. Τοιαύτη δὲ προτίμησις τοσοῦτον ἀφίσταται τῆς κοσμοπολιτικῆς ἀγάπης, ἣν ἐκθειάζουσιν ἄνθρωποι εἰς οὐδὲν οὐδέποτε προσκολλώμενοι, ὅσον ἵσταται πόρρω τῆς ἀρεσκείας ἡ ἀγάπη ἡ ἀληθής.

Κοραῆς.

Τὰ κατὰ τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν ἐπερχόμενα παθήματα δὲν δροσίζουσι πλέον τὴν ψυχήν, δὲν εἶνε θύελλα, ἥτις σβεννύει τὴν δίψαν τῆς νεαζούσης φύσεως, ἀλλὰ φθινοπωρινὸς βορρᾶς, ὅστις καταρρίπτει πᾶν ὅ,τι πράσινον ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ δένδρου.

Μπαῖρνε.

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Θάνατος ἡρωΐδος.

Ἀπέθανεν εἰς τὴν Τεμεσβάρην μία διάσημος γυνή, ἡ Σοφία Καλίνοβιτς, ἥτις ἔλαβε μέρος εἰς τὸν κατὰ τῆς Αὐστρίας σύγγρικὸν πόλεμον τοῦ 1843. Ἡ ἡρωικὴ γυνὴ ὑπηρέτει εἰς τὸ ἱππικὸν τῆς μεραρχίας τοῦ στρατηγοῦ Βεξέη καὶ διεκρίθη εἰς τὸν ἀγῶνα διὰ τὰ πολεμικά της κατορθώματα. Εἰς τοὺς στρατιώτας ἦτο ἄγνωστον τὸ φῦλόν της, διότι ὅλοι τὴν ἐξελάμβανον ὡς ἄνδρα. Ἐπροδόθη δὲ ἡ ἰδιότης αὐτῆς περὶ τὸ τέλος τοῦ ἀγῶνος ἐντὸς τοῦ νοσοκομείου, ὅπου εἶχε μετενεχθῆ βαρέως τραυματισμένη. Ἡ Σοφία Καλίνοβιτς εἶχεν εἰσέλθῃ πρό τινων μηνῶν εἰς τὸ 94 ἔτος τῆς ἡλικίας της. Εὐχαρίστως διηγεῖτο τὰ τοῦ ἀγῶνος τούτου καὶ πολλοὶ τῶν συμπατριωτῶν της τὴν ἐπεσκέπτοντο ἵνα ἀκούσωσιν ἀπὸ τοῦ στόματός της τὰς περιπετείας τῶν μαχῶν, τὰς ὁποίας ἐνεθυμεῖτο ζωηρότατα.

Τὰ σπουδαιότατα συγγράμματα.

Τὸ σπουδαιότατον ἐν τῇ συγχρόνῳ φιλολογίᾳ σύγγραμμα εἶνε ἡ ἐπίσημος ἱστορία τοῦ πολέμου μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς. Τὸ ἔργον τοῦτο συγγραφὲν τῇ διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν ἐπερατώθη πρό τινων μηνῶν. Ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν ἔκδοσιν ταύτην δεκατέσσαρα ὁλόκληρα ἑκατομμύρια φράγκων! Τὸ ἔργον ἀποτελεῖται ἐκ τόμων ἑκατὸν δέκα, ἡ δὲ ἐκτύπωσις αὐτοῦ διήρκεσε δέκα ἔτη. Τὸ πλεῖστον τῆς τεραστίας ταύτης δαπάνης προέκυψεν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐγγράφων κατεχομένων ὑπὸ ἰδιωτῶν, μεγάλα δὲ ποσὰ ἐδαπανήθησαν εἰς τυπογραφικὸν χάρτην μεγάλης ἀξίας καὶ πρὸ πάντων εἰς συγγραφικὰς ἀμοιβάς. Ὑπάρχει ὅμως εἰς τὸ βρεττανικὸν μουσεῖον τοῦ Λονδίνου φιλολογικὸν ἔργον, τὸ ὁποῖον κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ ὡς πρὸς τὸν ὄγκον. Εἶνε συγγραφὴ ἀποτελουμένη ἐκ τόμων πέντε χιλιάδων εἰκόνων καὶ περιλαμβάνουσα τὴν περιγραφὴν τοῦ οὐρανοῦ, τῆς γῆς, τῆς ἀνθρωπίνης φυλῆς, τοῦ φυσικοῦ καὶ ὀρυκτοῦ κόσμου, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας. Εἶνε ἔργον ὀφειλόμενον εἰς τὴν σοφίαν τῶν Κινέζων, γραφὲν ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ αὐτοκράτορος Κάγκ-Χῆ ἀπὸ τοῦ 1662—1722.

Μηχανικὸς πῖλος

Ἀμερικανὸς πιλοποιὸς ἐφεῦρεν εἶδος πίλου ὁ ὁποῖος χαιρετίζει μόνος του. Ἔσωθεν τοῦ πίλου τούτου ὑπάρχει μηχάνημά τι ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ ὡρολογίου. Πρὶν ἐξέλθῃ τις ἐκ τῆς οἰκίας του χορδίζει τὴν μηχανήν. Εἰς τὴν ὁδόν, ὅταν τις θέλῃ νὰ χαιρετίσῃ τὸν διαβάτην, ἀρκεῖ νὰ κλίνῃ ἐλαφρῶς τὴν κεφαλήν, χωρὶς νὰ φέρῃ τὴν χεῖρα εἰς τὸν πῖλον. Βλέπετε τότε τὸν πῖλον νὰ ὑψοῦται ἐπιχαρίτως καὶ νὰ χαιρετίζῃ λίαν εὐγενῶς Ἡ κλίσις τῆς κεφαλῆς κινεῖ τὸ μηχάνημα, διὰ τοῦ ὁποίου πάλιν τίθεται εἰς κίνησιν εἶδός τι πτερυγίου, τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν στρεφήν, ἣν ἐκτελεῖ, ἐγγίζει τὴν κορυφὴν τοῦ πίλου ἔσωθεν, ἐννοεῖται. Ὁ πῖλος ἀνασηκώνεται τοιουτοτρόπως καὶ ἀναλαμβάνει πάλιν τὴν θέσιν του.

Τὸ πρῶτον ἀερόστατον.

Μία ἀγγλικὴ ἐφημερὶς διηγεῖται τὴν ἀνύψωσιν τοῦ πρώτου ἐν Ἀγγλίᾳ ἀεροστάτου κατὰ τὸ ἔτος 1785 καὶ παραθέτει μεταξὺ ἄλλων καὶ τὰ ἑπόμενα πολὺ περίεργα ἐπεισόδια: Ὅταν ὁ ἀεροπόρος Λουνάρδος, γραμματεὺς τῆς ἐν Λονδίνῳ Ἰταλικῆς πρεσβείας ἠθέλησε νὰ κατέλθῃ εἰς τὴν γῆν ἐντὸς μεγάλου ἀγροῦ δὲν κατώρθωσεν ἐπὶ ὥραν ἱκανὴν νὰ πείσῃ τοὺς χωρικοὺς νὰ κρατήσωσι τὸ σχοινίον τοῦ ἀεροστάτου, διότι οὐδεὶς αὐτῶν ἐτόλμα νὰ ἔλθῃ εἰς συνάφειαν πρὸς ἄνθρωπον, ὅστις κατέβαινε πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ ἵππου τοῦ διαβόλου, ὅπως ὠνόμαζον τὸ ἀερόστατον. Μία κόρη ἐπὶ τέλους εὑρέθη τολμηροτέρα τῶν λοιπῶν, ἥτις πρώτη ἐκράτησε τὸ σχοινίον. Συνήνεσαν τότε νὰ τὴν μιμηθῶσι καὶ ἄλλοι καὶ ἐβοήθησαν εἰς τὴν κατάβασιν τοῦ ἀεροναύτου. Ἡ συγκίνησις δὲ καὶ ἡ περιέργεια τὴν ὁποίαν διήγειρεν ἡ ἀπόπειρα τοῦ Λουνάρδου ἦτο τοσαύτη, ὥστε εἷς δικαστὴς τῆς παρὰ τὸ Λονδῖνον πόλεως Οὐάρσπεύδων νὰ ἴδῃ τὸ κατελθὸν ἀερόστατον ἠθώωσεν ἕνα κατηγορούμενον ἄνευ συζητήσεως καὶ διέλυσε τὴν συνεδρίαν διὰ νὰ μὴ χάνῃ τὸν καιρόν. Τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὑψοῦτο ἐκ Λονδίνου τὸ ἀερόστατον ὁ βασιλεὺς εἰδοποιηθεὶς ἐν μέσῳ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου, οὗ προήδρευεν, ἀφῆκε τοὺς ὑπουργοὺς καὶ παρηκολούθει διὰ τηλεσκοπίου μετὰ πολλῆς περιεργείας τὰς κινήσεις τοῦ ἀεροστάτου.